REDACȚIUNEA, Administrațiunea și Tipografia Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimit.
Inserate se primesc în Administrațiune Brașov și în următoarele BIROURI de ANUNȚURI: în Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. În Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminecă 42.)

GAZETA apare în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr. N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov: Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30, etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un exemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 231.—Anul LXX. Brașov, Vineri 19 Octomvrie (1 Noemvrie). 1907.

Cazul dela Cernova în două parlamente.

S'a întâmplat ceva, ce nu s'a mai întâmplat până acuma. Asupra vărsării de sânge din Cernova, comitatul Lipto, unde Dumineca trecută avea să fie sfințită biserica nouă a Slovacilor catolici de acolo, s'a interpelat în una și aceeași zi, Mercuri, în camera ungară ca și în camera deputaților din Austria. E bătător la ochi cazul acesta, fiindcă acele întâmplări din Cernova sunt de caracter interior, așa că numai din puncte de vedere extra-ordinare ale humanității sau ale simpatiei de rassă puteau fi aduse în vorbă în parlamentul altei țări.

In dieta ungară au interpelat doi inși: deputatul naționalist slovac Milan Hodza și deputatul din partidul poporal maghiar Beniczky. Spiritul acestor două interpelări, despre cari vorbim mai jos, se deosebește ca apa și focul. Hodza a vorbit ca Slovac cu simpatia celui ce simte dimpreună cu frații săi nenorociți, Benitzky, a vorbit ca unul, care nu simte, și nu simpatisează cu Slovacii, dar e gata a face tot, ce-i stă în putință pentru a lua în apărare purtarea oamenilor stăpânirii și a apăra printr'asta tot-odată interesele de supremație ale rassei maghiare.

Hodza a arătat cum s'a petrecut lucrul, că oamenii stăpânirii n'au voit să țină samă de dorința poporenilor din Cernova, ca sfințirea să fie amânată, până ce se va întoarce preotul lor, care fusese suspendat din oficiu de episcopul diecezan, din cauză că a agitat la alegeri pentru candidatul naționalist slovac; a spus, că poporul mâhnit și iritat, fiindcă preoții cu solgăbirăul din Rozenberg voiau să sfințească biserica cu forța, au oprit trăsurile, în care veniseră, și cereau, ca să se întoarcă de unde au venit, și că atunci solgăbirăul a dat simplu poruncă gendarmilor să puște.

Când Hodza a rostit aceste cuvinte koșutiștii strigau ca din gura șerpelui: „Minți! Vreai să ațâți!“ N'ai ce face, tot ce vorbește un naționalist e pentru cei dela putere minciună și ațâțare. Dar solgăbirărul din Rozenberg n'a ațâțat, când a dat poruncă tam-nesam gendarmilor să puște în popor!

In ziua premergătoare deputatul Hodza înțelegând dela ministrul președinte, că poporul din Cernova ar fi foarte turburat și că s'a trimis miliție în sat, a cerut să fie însărcinat de ministru a merge cu soții săi deputați slovaci la fața locului, siguri fiind, că vor putea liniști poporul. Ministrul președinte i-a răspuns: „Nu ești omul meu de încredere; tocmai aceea nu o voiesc, ca poporul să asculte de voi!“

Ați auzit de ce e vorba?

Beniczky a cerut dela ministrul de interne să ia măsuri în contra ațâțărilor dintre Slovaci și alte ținuturi naționaliște, să prigonească foile slovace-naționaliste și să ocupe ținuturile slovace cu regimente unguréști. Beniczky i-a dat contelui Andrassy în gură, ce i-a trebuit, pentru a răspunde la interpelări după obiceiu. Și Andrassy a răspuns, că pricina la toate sunt numai agitatorii și iarăși agitatorii, iar solgăbirăul din Rozenberg e om fără prihană!

In camera din Viena au interpelat deputații cehi din Moravia: Schillinger, Hruban și soți în cauza măcelului din Cernova. In interpelațiunea lor se zice între altele, că fiind tocmai la ordinea zilei pactul austroungar, întâmplări ca cea dela Cernova *pot influința asupra atitudinei deputaților cehi față cu pactul.* Ei întreabă dacă este înclinat ministru-președinte austriac de a ruga, direct, ori indirect prin ministeriul de externe, guvernul ungar, ca să pună capăt odată unor astfel de strâmtorări a poporului slovac și a popoarelor nemaghiare în Ungaria? Pe băncile cehilor s'auziau strigăte de „hanba“! „pfui“! „scandal“! „ce barbari“!

S'a mai ridicat la procesul verbal preotul Zahradnik din Moravia și a propus, ca acolo unde se exprimă simpatia pentru victimele cutremurului de pământ din Calabria, „să se exprime și adâncul regret și simpatia pentru victimele nenorocite din Cernova și pentru toate popoarele nemaghiare, cari au aceiași soarte ca ca Slovacii“.

Președintele camerei austriace n'a putut să satisfacă dorinței deputatului ceh, fiindcă protocolul era deja verificat, a declarat însă din parte-i, că „simpatisează cu victimele catastrofei.“

Aceasta poate fi învățătură pentru cei din Budapesta, ca să înțeleagă, că nu mai prinde tactica lor de a pune toate în cârca pretinșilor agitatori.

Cernova.

— 27 Octomvrie n. 1907. —

Scriem acest nume simplu, fără cuvinte de tălmăcire lângă el, cum se scrie Mohaci, Waterloo, Königrätz. Toată lumea și toate veacurile știu ce a fost acolo, ce mare nenorocire înseamnă numele simplu al acestor locuri. Va să zică Waterloo, Königrätz, Mohaci, Cernova...

Nu trecem peste margini cu asemănarea asta. E drept, Cernova nu a avut atâtea jertfe ca acele locuri istorice, dar a răpit atâtea vieți de om ca oricare luptă crâcnenă, în timpuri vijelioase!

Iată-i povestea pe scurt, așa cum vor spune cronicele adevărate.

Un sătucean de gospodari slovaci, oameni harnici și de omenie, nu prea bogați, dar nici prea săraci, adună în ani grei și plini de năcaz, 150.000 de coroane, ca să poată zidi locaș sfânt și măreț Dumnezeului, căruia se închină cu cucernicie. Preotul din sat, hotărâtul Hlinca, al cărui nume bun a mers departe, chiar până la scanul sf. Părinte din Roma, acest preot este sluga vrednică a lui Dumnezeu. Credincios păzitor al celor sfinte, și totodată iubitor fiu al neamului său obidit. Și-a împlinit totdeauna cu inimă bună, amândouă aceste mari și sfinte datorințe ale sale și ale tuturora. Ținea la biserică și ținea la neam, și de multe ori a trebuit să îndure grele apăsări pentru acestea. Stăpânirea, în care nu sunt bărbați de neamul lui, l'a tras în judecăți, pentru că cel ce ține la neamul lui si nu se face una cu străinul ci-că e »agitator«, e primejdios pentru țară, adecă nu vrea să se bage în slujba lor. Episcopul lui, care asemenea e de alt neam, maghiar, și care nu ține în seamă cuvintele sfintelor Scripturi despre pacea între neamuri — episcopul acesta a dat ascultare pârilor ce i-au venit dela dușmanii părintelui Hlinca, și a oprit pe acesta de a mai sta ca preot în comuna Cernova, de a mai îngriji de credincioșii săi.

Dar credincioșii îl iubeau ca pe un tată bun, pe părintele Hlinca. El totdeauna a lucrat pentru binele lor, și ei erau gata să se arunce în foc pentru el. A și venit în curând vremea când au putut să dea dovadă sângeroasă, dar bărbătească despre dragostea lor.

De astă primăvară, părintele Hlinca pribegia prin țări străine. Umblase pe la Roma, să-și caute dreptate, apoi trecu în Moravia. Credincioșii îl așteptau cu dor, și au făcut tăgăduială între ei, să nu sfințească biserica până se va întoarce acasă iubitul lor preot, până episcopul nu va aduce judecata cea din urmă în treaba suspendării.

De aci încolo povestea e scurtă, cât e de scurtă o pușcătură. Să trecem repede peste dureri!

Poporenii au dat de știre episcopului hotărârea lor. Acesta însă nu-i luă în seamă. Par'că el s'ar fi trudit să ridice biserica și par'că el ar fi avut să se închine în ea! Orice i-au spus poporenii, el a luat cu sine pe solgăbirău și o ceată de gendarmi, și a plecat astfel la sfințire de biserică, par'că ar fi plecat la o cucerire. In sat oamenii i-au spus înc'odată să întoarcă îndărăt — el n'a vrut. Oamenii i-au ținut calea — el nu s'a întors. Tot satul a cuprins locul dinaintea bisericei, și era îndârjit — gendarmii au tras un rând de gloanțe, și doisprezece credincioși bărbați, femei și copii au căzut morți, iar vre-o cincisprezece mai greu și mai ușor răniți. Li-s'a ajutat la veșnică odihnă, la fericirea cea de veci, pe care însă nime n'o dorește fără de vreme!

Ș'apoi? Apoi s'au apucat și au săvârșit — a doua oară! — sfințirea de biserică!!

Nenorocirile și păcătoșeniile dela Cernova, găsesc resunet în toată țeara și chiar peste hotare.

In *Reichsratul din Austria vor interpela mai mulți inși în chestia asta. Schillinger* a fost cel dântâi, în ședința de ieri. A cerut ca guvernul austriac, să'și pună în cumpănă toată puterea, ca astfel de întâmplări barbare să nu se mai poată petrece în timpuri de pace, pe socoteala naționalităților din Ungaria. A mai spus, că dacă cei vinovați nu vor fi aspru pedepsiți, cehii nu o să voteze pactul cu Ungaria. Toată Camera era ațâțată, și indignată, strigând într'una. Deputatul ceh radical *Zahradnic*, a propus, să dea *Camera espresia compătimirei* sale pentru jertfele nevinovate din Cernova.

In ședința de ieri a *Camerei ungare* au interpelat tot în chestia asta deputații Beniczky, și Milan Hodja (slovac). Acest din urmă a vorbit două ceasuri încheiate, stârnind furtuni de a trebuit întreruptă ședința. Dăm în alt loc raport amănunțit, aci vom publica *dialogul ce a avut el și Brediceanu cu prim-ministrul Wekerle*, alaltăeri, despre volniciile dela Cernoav, după «P. L».

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Tănase Măcău și frigurile unguréști.

— Ispravă polițienească. —

— Măi Tănase! — Până când vreai tu să mai zaci cu frigurile tale? — Nu ți-o fost destul trei săptămâni dela umbra părului la a mărului și nu mi-ar fi năcaz, dar să-ți dârdăie dinții și să tremuri de frig în dricul verii, când alți oameni de omenie își șterg năduful de pe obraji, — în munca grea!... Lasă la Dumnezeu treabă... ei vezi și-ți dă silința a umbla pe picioare.. că numa te-i trezi că nu mai ști umbla în picioare... Tu Tănase ăl voinic!

— Poate eu vreau doar să mă scuture frigurile estea ziua-noaptea?

— Ei, d'apoi cum? — Doar puteai sări în fântână ori în apă la iazul morii să le îneci, — dar îți place ție a fi leneș-bolnav, ca biata de mine să-ți mut căpătâiul dela umbră la soare și dela soare la umbră...

— Mă muiere? — Taci te rog! cum te-aud pe tine vorbind, năpădesc frigurile cu droaia peste mine, măi, măi — și la șerpe i-e milă de broască, c'o înghite întreagă fără să o muște, — dar tu mă muști cu vorbele tale nerumegate, — că n'ar fi mai bine, ce-i drept, decât să te mai scuture și pe tine barem, o zi și-o noapte, ca să vezi ce petrecere de vreme bună e mai și asta... uiu-i dar frigu-mii! bruha!

— O bată-te! Pare că nici nu mai ești tu Tănase ăl voinic, care înainte cu 6 săptămâni umblai țanțoș în pețite! — Mă spune-mi drept, — daca-i știut cât ești de cu friguri, la ce m'ai luat de nevastă? — Numai ca să te slujesc ziua-noaptea?!

— Aș! te-am luat că mi-ai fost dragă!

— Hm! și-acum ți-s mai dragi cele friguri, cu mine nici nu mai stai de voarbă!

— Nu mă face să râd, — Sovinco! — mai bine dă-mi apă,... apă că ard ca uleiul ăl uscat.

— Nu bea atâta apă dacă-ți spun...

— Dă-mi că mi-se usucă buzele... dar nu vezi tu!... O vai de capul meu cu tine! —

— Că și fără mine ar putea fi vai de capul tău, — pricepe-te leucatule, că singur tu ești de vină, — de ce te lași să te scuture?

— Dar ce mama zmeilor să fac, ha?

— Să le scuturi și tu pe ele!

— Taci mă muiere! — să nu-mi pierd mânile în cosițele tale, c'o să te scutur așa, încât nu uiți din ce-o făcut Dumnezeu lumea!... br... br... br... uiu-iu!

N'am zis nimic puiul meu! Dar nu-mi pot eu tivi cum îs frigurile alea? — Când ți-i frig, când ți i cald! când tremuri, când arunci și cămașa de pe tine, — nu știu frigurile îs nebune, ori tu n'ai minte? Ba, dar ce crezi? Tănase ăl voinic, ce i-o mers vestea,... mă io numa daia am vinit după tine, c'ai bătut un sat de feciori singur, și toată lumea zicea, că tu ești ăl mai voinic flăcău dintre toți în sat, — acum abia trecù o jumătate an, — și piei drace — tu te vaeți izbit pe foale... apoi ce crezi, cum o fi lucru ăsta! — doctor nu-ți trebue, că zici că-i cu ochielari,... ha mă... ce-ți trebue!?

— Du-te după baba Vrăbioaie... du-te numai, are ea niște ierburi, — spune-i că mă scutură frigurile ziua-noaptea, să-mi facă leacul că de nu îi îmbord coliba... o de ce-i ea baba satului!

— No! — lasă-te cu baba ta, — mai bine ar fi la părintele, — el știe multe de toate, — și ți-ar face-on bine sărmanul de mine...

— Las pe rând draga mea! La părintele Trunzariu, atunci om trimite, când n'om mai avea la cine... fiindcă d-nialui și de cumva nu m'a vindeca cu viață, — dar baremi m'a trimite la oare-care sfânt în brațe...

— Ei.. da! — că bine zici tu... apoi ce să spun la baba?

— Spune-i că-s mort de jumătate, să 'ncarce toate tălpășițele-i științe și meșteșuguri, să-și culeagă cârja și picioarele și să dea vânt încoa cât mai pogan, că nu-i glumă... uiu... iu!

— Urât te strâmbă... mâncale-ar afurisenia de friguri... las că merg... apoi de cumva baba n'o fi acasă?

— Cum să nu fie? — Ce vorbă! Adica când eu am lipsă de ea, atunci să nu fie acasă? Izgonește-o dragă dindărăt, — că mii rău, ...mă pricepi puico! nu mi-e chiar bine!

II.

Baba Vrabie sosi cu desaga ruptă, plină de burueni, flori de soc, romoniță, minciună, iarba lui Tatin, măru lupului, coada șorecelului, până și urzică moartă și vie avea în desagi.

În tindă începu a fierbe în oale mari acoperite cu coaje de pâne și curtea era

In cursul şedinţei, Wekerle a mers la locul unde şedea *C. Brediceanu*, arătându-i o depeşă prin care se cere trimiterea unui regiment de infanterie, şi se pomeneşte de broşuri şi hârtii volante, cari aţâţă împotriva preoţimei şi autorităţilor. «Avem a face cu o mişcare pregătită bine, de mâni mai lungi» — zice premierul.

Deputatul C. Bredicean a înţeles bănuelile, şi a propus ministrului, să trimită la faţa locului pe deputaţii slovaci şi o să vadă, că spiritele nu se vor agita ci se vor linişti. Wekerle n'a ştiut ce să răspundă, şi s'a dus mai departe. După o vreme vine iarăşi îndărăt şi zice: «Statul maghiar n'are lipsă de deputaţi slovaci, ca să restabilească pacea!»

Deputatul Brediceanu îi aduce aminte, că în astfel de prilejuri a fost totdeauna obiceiul, ca deputaţii din ţinut să fie rugaţi şi încredinţaţi mai întâi, cu liniştirea sufletelor. Wekerle iarăşi a rămas cu răspunsul în gât.

Ceva mai apoi, dep. *Hodja* merge la premier şi-i face *propunerea serioasă*, şi formală, de a pleca el şi ceilalţi deputaţi slovaci, numai decât la Cernova. *Premierul nu vrea să primească.* Se porneşte apoi intră ei vorba în chipul următor.

Hodja întreabă ce veşti au sosit din Cernova. Primeşte acelaş răspuns ce s'a spus lui Brediceanu. După acea Hodja îşi înoeşte propunerea şi tăgădueşte să facă rânduială şi pace, împreună cu soţii, în 24 de minute, nu în 24 de ore.

«Dac'ai fi bărbatul meu de încredere...» o luă cu uşurinţă Wekerle. Hodja: «Măcar că am putea face bune servicii. Poporul ascultă de noi».

«Asta e tocmai ce nu vreau: Să asculte de tine poporul!» a sfârşit zâmbind. Fiecare a trecut mai departe.

Da, asta e ce nu vrea premierul. Să asculte poporul de oamenii săi, *şi să facă bune servicii aceştia* — asta nu o vrea. De ce să crească popularitatea deputaţilor slovaci—când se poate face deplină linişte, cu alte treizeci şi două de împuşcături!

*

Cele mai nouă cercetări au scos la iveală, că preotul Hlinca, petrece în Moravia din 18 Octomvrie. A fost chemat din partea autorităţilor bisericeşti să fie în sat în ziua sfinţirei, el însă n'a voit să vină ca să în unjure îndârjirea oamenilor. Presa maghiară strigă fulgere şi pucioase asupra agitatorilor. Chiar şi »Alkotmany«, care şi acum mai cochetează cu Slovacii, »cere fapte« dela guvern. Scrie însă şi acestea: »Antagonismul se pronunţă pe zi ce merge. Iar acele sentimente ce se tupilează în cuvintele lui Mihali şi Supilo, nu se pot astâmpăra cu o strălucită vorbire ministerială, fie ea cât de iscusită«.

*

Preotul Hlinka. a adresat din *Strasinitz*, în *Moravia* ziarulu «N. F. Presse» următoarea telegramă:

«Raporturile trimise stimatei d-voastre foi conţin neadevăruri. Despre cele întâmplate la 27 Oct. în Cernova, am primit cunoştinţă numai prin depeşe, fiindcă dela 17 Octomvrie încoace am întreprins un turneu de prelegeri în Moravia. Măcelurile au fost puse în scenă de duşmanii mei politici, spre a înfrica şi teoriza poporul care 'mi e supus şi e convins de nevinovăţia mea. *Andreiu Hlinka*, preot în Rozenberg».

Din camera ungară.

In şedinţa de Marţi, 29 Oct. n. s'a pus la ordinea zilei proiectul pentru indemnitate. Intâiul vorbitor a fost prezidentul clubului naţionalist, Dr. Teodor Mihali, care a tălmăcit părerile clubului în următoarele:

Dr. T. Mihali: On. Cameră. Am onoare a vă aduce la cunoştinţă în numele partidului naţionalist (voci: nu există!) că nu primim proiectul şi nu avem încredere în guvern. Avem o grămadă de motive. Intâiaşdată aşteptăm dela guvern să prezinte proiectul pentru sufragiul universal, cum s'a legat. De 18 luni însă nu primim decât nişte declaraţii nesigure şi neliniştitoare. In loc de asta avem parte necontenit de măsuri cari ne iau libertatea cuvântului şi ne opresc în ezercitarea datoriilor. (Sgomot. Prezidentul: am apărat totdeauna.) Prin asta sufere mai mult autoritatea parlamentului decât noi. (Prezidentul ameninţă să-l oprească în cuvânt, dacă urmează aşa.) — Revin. Invoiala cu Austria şi ridicarea cvotei s'au făcut spre paguba ţării. Situaţia rea de acum a creat'o majoritatea, care monopolizează pentru sine patriotismul esplicându-l absurd. In ori ce ţeară formarea partidelor se face în toată libertatea; la noi sunt trădători toţi cei ce nu intră în »coaliţie«. Discuţiile serioase, ştienţifice, de cari nu se înfiripă aci, sunt spre folosul ţării, ori ce păreri ar scoate la iveală. (Sgomot. Prezidentul sună). Ni-se ia de rău dacă mergem în România în afaceri, ori — în plimbare. Guvernul cheltueşte milioane cu spioni, deşi nu pot descoperi nimica.

Din pact ţara se va alege cu multe rele. Pentru toate încurcăturile numai partidul koşutist e de vină. Criza financiară şi economică nu se poate scuza cu asemenea stări — în America. Nici banca austro-ungară nu e de vină, dacă la băncile din provincie nu se mai capătă nici 100 cor. Este de vină *guvernul, care a reţinut capitalurile, pentru a documenta astfel necesitatea băncei comune.* (Sgomot. Contraziceri.) E datorinţa guvernului să lămurească situaţia. Dar să ajute şi băncile din provincie nu numai cele mari din oraşe. — Cu toate că legea permite numai 8%, la dreptul să iau 10—14. Clasa capitaliştilor, cari nenorocesc ţeara şi pe cei săraci, nu găseşte nici o piedecă. Omului sărac i-se licitează însă cu 40 cor. moşia ce plăteşte 2—300 cor. Toate popoarele din ţară sufer de asta nu numai al nostru. Pe calea asta numai la o catastrofă economică putem ajunge. Ori ce guvern va veni făgăduind lecuirea acestor boale, are să vă mături pe dv. din aceste locuri. — Noi jertfim toate interesele de partid pentru binele ţării, dv. nici cât de puţin. Va fi pace şi rânduială în ţară numai când se va găsi o soluţie desăvârşită chestiilor sociale şi naţionaliste. — Cu astfel de pregătiri pentru banca autonomă, naţională, ea va da de mal, repede, chiar de aţi izbuti să o înfiinţaţi. —

Pentru acoperirea deficitului de 20 milioane propune că oare nu s'ar putea mări venitele statului în conţelegere cu ministrul de agricultură din posesiunile statului şi mai ales din băieşit, care cade în competenţa ministrului de finanţe şi cari până acum se făceau cu deficit. De pildă din băile de sare statul ar putea avea şi mai mari venite, dar guvernul liberal a avut nenorocita ideie să dea liferarea sării »Societăţii pe acţii ungureşti de comerciu«, şi anume astfel că îi dă un credit fără cameta de 9 luni. Bietului ţăran nu-i dă însă un astfel de credit la plătirea dării. Astăzi bietul om nici pe bani nu capătă sare. Oratorul arată pe larg abuzurile acestei societăţi, constatând că păcatele vechiului guvern se repeţesc şi acum.

Dar nici în *ministrul de interne* oratorul n'are încredere deoarece sistemul cel vechiu de administraţie nu numai nu s'a schimbat spre bine, ci în multe privinţe s'a înrăutăţit. Ilustrează aceasta cu dovezi (călcarea libertăţei întrunirei, cazul dela Cernova, etc.)

Nici faţă de *ministrul de justiţie* n'are încredere, căci promisiunile din trecut nu s'au realizat. Deşi fostul ministru de justiţie Polonyi a promis că în ţinuturile locuite de naţionalităţi va aplica judecători cari ştiu limba poporului, aceasta nu s'a făcut. Oratorul trece apoi la perzecutarea pressei naţionalităţilor.

Ştiu o grămadă de cazuri când procurorii au pornit proces de pressă pentru articolele, despre cari advocaţi şi deputaţi unguri pricepători au declarat că nu conţin nimic oprit. Dar nici nu se pedepsesc redactorii pentru cea ce au scris, ci pentru ceea ce vreau ei să înţeleagă. Sper că în ţara asta mai stă principiul că: »De internis non iudicat praetor«. Sau am ajuns până acolo că D-Voastră nu mai judecaţi după dovezile din acte, ci după cum vă place să presupuneţi? Şi credeţi că veţi ajunge la vre-un rezultat? M'aş mira foarte mult. Astăzi naţionalităţile suntem în număr preponderant şi azi mişcarea noastră nu mai poate fi înăbuşită prin procese de nici un ministru, ci singurul rezultat este neliniştirea ţării. Şi apoi D-Voastră vă mai plângeţi că noi vă denunţăm străinătăţii? Pe când de fapt nu se întâmplă altceva, decât că articolele respective apar în foile străine şi străinătatea se convinge că atâţia şi atâţia ajung nevinovaţi în temniţă.

Aceasta nu-i nici în interesul ţării nu-i nici cu dreptate. Intreb pe d-l ministru de justiţie până când mai are de gând să perzecute pressa naţionalistă şi socialistă.

Oratorul îşi exprimă speranţa că ministrul de justiţie va restabili pacea în ţară, căci de nu va urma »bellum omnium contra omnes« şi lupta se va purta pentru o ideie, care nici când nu va putea fi înmormântată.

Iar ideia aceasta este: respectarea drepturilor omeneşti faţă de ori cine. (Zgomot.)

O voce (din stânga): Faţă de voi nici acelea nu le vom respecta.

T. Mihali: E destul de trist că în parlamentul acesta să găseşte un astfel de deputat care să declare că nouă nici dreptul de om nu ni-l concede. Prin asta a profanat ideia drepturilor omului în numele »ideii de stat«. Când v'am spus-o eu, aţi negat-o, iar acum o mărturiseşte unul dintre dvoastră.

O voce: Citeşte dosarul Hlinka!

Eu l'am cetit, şi când m'am prezentat ministrului de justiţie Polonyi şi i-am arătat negru pe alb cum stau lucrurile, el însuşi a zis: »Dacă stau lucrurile aşa, voi da ordin ca Hlinka să fie pus pe picior liber şi judecătorii cari au reţinut pe Hlinka în arest preventiv o jumătate de an, să se pună sub cercetare disciplinară«. (La stânga zgomot). Dar durere, şovinismul dumneavoastră e atât de mare încât nici chiar ministrul justiţiei nu a cutezat să se expue pentru dreptatea noastră vădită. (Ovaţii între naţionalităţi. Strigăte sgomotoase la stânga: La ordine, la ordine!)

Domnilor deputaţi! Vă rog, permiteţimi ca în câteva cuvinte să-mi fac observaţiile şi faţă de administraţia lucrărilor publice.

In ce priveşte *administraţia lucrărilor publice*, oratorul aduce exemple că s'a ivit lipsa de vagoane pentru transportarea bucatelor şi poamelor, că nu sunt drumuri bune, deşi se plătesc dări de drum foarte mari.

Dar nici în ministrul de agricultură nu poate avea încredere, căci s'a făcut prea puţin pentru promovarea agriculturei. Din contră ministeriul cheltueşte milioane pentru scopuri de colonizare, pecând interesele clasei muncitoare şi a micilor economi le desconsideră.

De încheiere oratorul aminteşte propunerea din anul trecut a dep. Hodza, care a cerut să se găsească mijloace potrivite pentru delăturarea neînţelegerilor dintre militari şi între civili. In privinţa asta nu s'a făcut nimica. Acum s'au ivit măcelurile dela Cernova, Cristian şi Panade, cari trebue să servească guvernului de îndreptar pentru rezolvirea grabnică a acestei chestiuni.

*

In aceeaşi şedinţă a luat cuvântul deputatul croat Supilo. Pe când al nostru zicea: »ne călcaţi în picioare drepturile de om!«, acesta putea zice: »ne călcaţi în picioare drepturi scrise în lege!« S'a plâns Supilo, că după ce a ajuns la putere, coaliţia nu respectează învoelile avute împreună la Fiume. Numai decât s'a sculat Wekerle, şi spune încrezut că pactul de la Fiume nu-l leagă pe guvern. Naţionalităţilor nime nu le face nimica, dacă se supun guvernului şi învaţă ungureşte! (Aşa!!). Când Brediceanu îl întrerupe cu vorba: »în toate ţările e ţinută în seamă limba naţionalităţilor!«, Wekerle încearcă să se scoată cu *streinii* din România cărora nu le merge mai bine.

A. Vlad, vorbeşte despre relele pactului. Atârnarea economică aduce de urmare atârnarea politică. Inşiră multele năpăstuiri de cari avem parte pe cale administrativă şi culturală. Dar am dovedit la Beiuş că nu vom răbda prea mult. (Nagy Gy.: Lucaciu a agitat. Trebue nimicit mandatul!) De când e coaliţia la putere, ţeara se apropie de prăpăstii. Garanţiile constituţionale aduc folos numai celor cu leafă mare. Judecătorii se lasă abătuţi dela dreptate. (Prezidentul îi dă avertisment.) Nu primeşte proiectul.

Viaţa la Bucureşti.

— 17 Octombrie 1907.

La 22 Octombrie st. v. urmează a se începe *şedinţele comisiunii parlamentare pentru reforme.* Aceasta va aduce o oare care limpezire a situaţiei şi a atmosferei nesigure ce domneşte atât în rândul guvernamentalilor cât şi în rândul celor din opoziţie.

Massa partidului dela guvern, în mare parte necunoscătoare a proectelor a lărgimii lor, şi a intenţiunilor fruntaşilor de la guvern, va avea în chipul acesta putinţa de a contribui, acum mai din vreme la desăvârşirea lor şi mai pe urmă la legiferarea lor, iar opoziţia va trebui atunci să ia o poziţie hotărită şi definitivă, care nici de cum nu poate fi duşmănoasă reformelor şi intereselor ţării.

*

plină de miros, — aşa că dela al patrulea vecin ştiau toţi oamenii, că baba Vrăbioaie doctoreşte pe Tănase Măcău, că se cunoaşte de pe miros.

De cântatu cocoşilor de seară îl scăldă baba şi mi-l frecă cu degetele-i osoase şi uscate pe Tănase, şi mi-l fermecă ea într'aşa chip, că dormi cela fără să mai zici »somn uşor".

La cântatul cocoşilor de miezul nopţii îl trezi din somn, îi dete vinars cu usturoiu, iar mi-l scăldă şi frecă, cât bietul om ar fi dorit să fugă, aşa cum era, în oare-cătrău, — dar baba n'avea milă de el — ba i întinse şi cu sucitorul două peste spate:

„Mergeţi în pietrii şi stani
„Voi friguri de-o mie de ani,
„Că vă fierb, vă opăresc
„Şi-n căldare vă prăjesc!"

— Elei mătuşe! — ori crezi că i-os fie ertatul Moş-Vrăbioi? pe care după cum vorbesc unii — aşa l'ai vindecat că nu s'a mai sculat din pat! — Mai încet, că bine fie, mii scăpa din friguri, dar mii băga în altă boală, din care n'o să mai scape nici tata doctărilor.

— Taci nepoate!... ai să taci! — că io de cumva te-oiu virî în vr'o altă boală, te ştiu şi scăpa, — dar acum iată eşti roşu la buze, — nu vânăt, — n'o scoateţi şi limba s'o văd cum s'arată!

Când cela scoate limba cu gura căscată, baba hait mi ţi o urzică, şi bietul Tănase începu a scrâşni în dinţi rumegând de furie urzica întreagă! — cât tot fum îi eşia pe nas!

— Babo! — Păi dar ce-i asta!? — C'odat' iţi fac pomana! Arghiruşu lor, babe!

— Acum taci... acu e bine... tare-i bine!

— No! — mulţam de ăsta bine, — şi de nu m'oi vindeca, cu câtă caznă ai pus pe mine... vale o mătuşe... mi-e milă de zilele d-tale!

Când cocoşii începură a cânta de dimineaţă, iar îl trezi baba din somn!

— Vai nu ţi ajute Dumnezeu babonuţă scârnavă! De-o săptămână aşa somn dulce n'am tras, — şi cum îndrăznişi a mă trezi, — să şti că nu ţi a ierta D-zeu păcatele!

— Scoală sus, — stai gledă,... aşa ca la honvizi!

— Aşa?!

— Aşa vezi — no! Acum ce te mai doare? unde mai simţi vre o rămăşiţă de friguri?

— Hm! — zîmbi Tănase! — Ştii că eşti al naibii Babo! — Peste şele, pe la brâu, mai simt, — dar aceea nu-i nimic... uită zeu! — încolo ca azi născut.

— Aşa trebue! Unde baba-şi pune mâna, acolo-i ispravă fără zăbavă. — Iar peste brâu să te încingi cu frânghia asta, asta-i mă tocmai din Bucureşti adusă, — de unde-s mai multe biserici ca zilele în tr'un an, — dela sfântu Dumitru, — asta singur te a mântui acum de toate, — dar 7 săptămâni, ai s'o porţi încinsă la brâu peste cămaşe... să n'o dai la cineva c'odată te-apucă afurisitele de friguri, — dar aşa, cât să muşti în iarbă!

— Eu?... dar cum s'o dau mătuşe, — că e şi mândră. Şi Tănase Măcău nici nu s'a mai culcat, — ci s'a schimbat, şi gătit de sărbătoare, s'a încins cu cel brâu fermecat şi babei i-a umplut desaga cu bunătăţi de prin cămară.

— Fii sănătos nepoate!

— Dumnezeu să te ţină mătuşe Vrabie, vin'o mai des pe la noi!..

— Că veni-oi z'o puiu babii, să vă vină norocul, averea şi sănătatea.

— Ni măi ni! — Tu eşti Tănas-o! — Cum? dar unde-i baba? — Incepu nevăstica când îl văzu pe Tănase al său îmbrăcat de sărbătoare şi cu voie bună, stând zîmbind, roşu la obraji, cu buze rumene şi cu căciula pe ureche.

— Hei!... puiculiţă, baba o dus frigurile şi mie mi-a lăsat spre sănătate şi armă contra boalelor, brâu ista!

Se îmbrăţişară de bucurie şi luceafărul de ziuă zîmbea prin fereastră către ei, de după vîrfurile dealului Vlădesei.

— Vezi dragă bărbăţele! — Nu ţi-am spus io, că baba Vrabie e mare doctoriţă!?

— Nu mi ai spus! — Dar acum fă-mi merinde; că azi mă duc la Cluj, — azi e târg de ţeară, vând iapa cu mânz cu tot.

— Şi-mi cumperi dragă cizme romişe?

— Cumpăr puico! — Aşa să trăiesc, numai să pot vinde cu preţ!

— C'o să vinzi dragă cu preţ bun! Vei vedea ce-ţi spun, ştii când să-mburdă norocul încoace, apoi încoace cade, — ...bine că te văd iar sănătos, tare mare şi frumos, — puiule ţi-a fi destul atâta merinde?

— Destul! — Acu scoală sluga, să cureţe niţel caii, — până atunci, dă-mi să rumeg ceva, — aşa's de flămând puico, că-mi pare că n'am mâncat de-o lună!

— Acum nu mai ceri apă? — ha! ha! ha!

Aceasta va face pe șeful opoziției să »avizeze« într'un chip sau ori și cum cred că nu va putea »aviza«, în starea spiritelor și nevoilor țărănimii de azi, decât în mod favorabil reformelor mântuitoare pentru țară. — Și aceasta pentrucă pe lângă opinia publică, sunt mulți fruntași conservatori, cari cred antipatriotic nu numai a pune piedici reformelor dar chiar a nu contribui la legiferarea lor.

De altfel printre culise se șoptesc multe. Chiar și aceia că, pentru trăinicia reformelor, n'ar fi exclus un guvern de coaliție a celor două partide. Din faptul că aceasta ar fi părerea dlui Kalinderu se deduce că nici M. S. Regele n'ar fi contra. Intr'un astfel de guvern se crede că ar fi și dl Kalinderu, care ar vrea în aceste împrejurări să facă politică militantă pentru prima dată în viața sa.

Dar acestea sunt lucruri nesigure.

*

Una dintre reformele mai mici, cari vor fi aduse în Cameră, e *reforma jandarmeriei*. In virtutea unui proect întocmit în deplin acord între ministrii internelor și răsboiului, jandarmeria de azi ar fi înlocuită cu soldații de cavalerie din al treilea an de serviciu.

Intre părțile bune ale acestei reforme e și acelea că noua jandarmerie trecând sub ordinele ministrului de răsboi va fi scutită de influența și amestecul dezastros pentru executarea legilor, al prefecților de județe și al oamenilor politici din provincie, călăuziți mai mult de interese meschine de partid — și va urma strict prevederile regulamentelor militare. Ar mai fi apoi și împuținarea cheltuelilor, întrucât această jandarmerie este trecută în budgetul armatei, care rămâne acelaș. Afară de acestea, ministrul de răsboi va totodată să încerce dacă, pentru arma cavaleriei, doi ani de serviciu ar fi de ajuns.

Deși actuala jandarmerie lasă mult de dorit, totuși este o lipsă de care ea ar putea mai ușor să fie scutită decât o jandarmerie de militari. Este știut că jandarmul numai atunci e jandarm, când și-a făcut din ocupația lui o meserie ale cărei ițe le cunoaște cu deamănuntul din fir în păr, care are inițiativa proprie, experiența gata, înțelun ascuțișul de spirit ce ți-l dă frecarea multă prin lume și mai presus, dragostea de o meserie care îți dă pâne și un viitor oare care — toate lucruri pe cari nu le are și nu le poți cere soldatului care abia așteaptă să treacă al treilea și cel din urmă an de armată.

*

Să ventilează din nou și să ia mai în serios ideia unui *minister al muncei și al sănătății publice*.

In adevăr se simte lipsa unui astfel de minister, care ar fi cu atât mai folositor țării, cu cât ar fi scos de sub influența politicei.

El ar avea chemarea de a reglementa munca atât în oraș, în ateliere (îndeosebi a femeilor și copiilor, cari au nevoie să fie protejați) cât și mai cu seamă la țară unde, mai mult decât aiurea, se simte necesitatea intervenției unor autorități, care să pună la adăpost pe muncitorul agricol de exploatarea proprietarului și arendașului. Ar avea apoi să lupte cu toate boalele cari bântuie țărănimea, obicinuită a duce o viață puțin igienică, care ar urma să fie pe viitor de aproape priveghiată. — S'ar presupune atunci organizat un serviciu sanitar complet și cât se poate mai preocupat de îndatoririle sale.

Lipsa caselor de locuit face și pe Primăria orașului să se ocupe de aproape de această problemă. Ea e hotărâtă să încurajeze ori-ce întreprindere, care s'ar oferi să clădească case igienice și ieftine pentru locuit. Promite să scutească de taxe de construcție etc. Ba chiar să oferă să dea acestor societăți, spre acest scop, locurile ei pe prețuri scăzute.

Astfel s'a constituit societatea »*Căminul*« atașată pe lângă *Banca Poporului* de sub direcția d-lui Cristache Staicovici — societate care prezintă cele mai multe garanții.

Pe de altă parte Primăria are de gând să înfrumsețeze cât mai mult străzile de la margini pentru ca să facă cu putință clădirea de locuințe bune în acele părți.

*

La Ateneu a fost deschis Dumineca trecută *Congresul agronomic* al »Societății absolvenților școalei de agricultură de la Herăstrău«.

Au luat parte între alții d-nii Kalinderu, Băicoianu, Dr. Angelescu, deputat Cristu Negoescu, S. P. Radianu, Popovici Lupa și Vasile Moga.

Congresul a fost deschis de d-l S. P. Radianu, care după-ce arată scopul congresului cu programul celor ce urmau să se discute, vorbește între altele de mijloacele prin cari s'ar putea introduce o cultură agricolă mai rațională la țăran. D-sa face în urmă un apel la proprietari și la absolvenții școalei de agricultură cari (în calitate de conducători ai culturilor) în deplin acord ar putea contribui cu priceperea și bunăvoința lor foarte mult pentru îmbunătățirea soartei țăranului, care ar putea scoate întreit și împătrit din pământul său. Mai vorbesc d-nii Kalinderu, Cristu Negoescu, care prin toate mijloacele propune mai întâiu de toate schimbarea radicală a felului de educație al țărănimii, de până acum — și mai mulți agronomi cari cu cunoștințele lor agricole și cu practica îndelungată a agriculturii în mijlocul țărănimii aduc multă lumină și elemente noi cari pot să presideze la îndrumările ce se vor da în vitor.

*

Marți la 9 Octomvrie s'a început seria concertelor simfonice din acest an, de sub direcția măestrului Dinicu, cu orhestra permanentă a ministerului de instrucție.

Inceputul s'a făcut cu bucăți alese din Haydn și Wagner. Orhestra a avut concursul d-rei Cella Delavrancea, pianistă, fiica marelui nuvelist Barbu Delavrancea. Talentul său neîntrecut a smuls în cea seară aplause frenetice din partea publicului făcându și prima cunoștință cu el numai printre flori. Cu trei zile înainte nu se mai găseau bilete și acum cine voește să ia parte la concertele simfonice, trebue să se îngrijească de bilet cu o săptămână înainte.

*

Se confirmă știrea, că *holera bântue aici, aproape de noi, în Chișinăul Basarabiei.* Din partea »Serviciului sanitar« s'au luat măsuri excepționale, închizându-se chiar multe din trecătorile de pe linia Prutului, iar trecătorii și mărfurile prin singurul punct încă deschis (Ungheni) sunt supuși la cele mai riguroase controle și desinfectări.

M.

O nimerită caracterizare a situației în care se află societatea săsească.

O găsim într'un articol scris ungurește, pe care ținem să-l dăm în traducere.

«In luna aceasta trecusem prin mai multe orașe săsești, din Ardeal. Pe când eram copil, aceste orașe aveau încă de tot caracterul german. Elementul român se găsea numai ca servitori și servitoare în mijlocul orașului, numit cetate. Brașovul de mai făcea puțină escepție, unde inteligența comercială mai era compusă și din români și greci. Sibiiul însă, cu toate că era sediul Mitropoliei române ortodoxe, nu era știrbit în caracterul național săsesc; clerul ortodox era izolat într'o parte mică a străzii Măcelarilor.

La marginea fiecărui oraș era un cartier român. In democratica viață industrială și agronomică a sașilor ei dădeau pe heloți, și prin îndeplinirea muncelor mai grele, făcusă cu putință fiecărui sas, să ia parte la viața publică, după cum îl îndemna chemarea.

Astăzi împrejurările s'au schimbat cu totul. La orașe cel puțin, agronomia săsească s'a sfârșit, fiindcă pământurile au trecut pe mâna cartierului român, ca proprietate sau numai cu chirie. Sașii mai țin numai pometul, grădinile, viile și hemeiul pentru trebuințele casei. Chiar și în acestea, lucrarea bine plătită o isprăvește românul. Apoi românul are puține trebuințe, primitive, și din agoniseală an de an pune bine mai mult decât sasul. A învățat acum sistemul practic al cultivării intenzive, și, este aproape sigur, acuși va cunoaște mai bine modurile de speculare și valorizare, când apoi va începe să cumpere și grădinile cu pometurile. Sasul are să le vândă, fiindcă speculația lui proprie îi este mai mare de cât conservativismul. Noua generație, care nu poate spori cu principiul de doi copii, nu mai urmează meseria părinților. Mai cu seamă dacă aceștia au fost agronomi, copii vor trece la cariere științifice, sau vor începe ocupații industriale.

In amândouă aceste cazuri, îi decimează cu adevărat emigragrea. Din mai multe cauze, particulare. Studentul de universitate ajunge în streinătate, unde se amestecă în viața socială a claselor burgheze. Acolo, burghezimea e mai bogată decât la noi, și dă să prindă, numai de poate, pe tinerii în cariere științifice. Tânărul, crescut de-acasă în spirit pangerman, uită, firește, repede pe Cati și pe Marichen a vecinului de-acasă, cu zestre de cel mult 5—20 mii coroane, de dragul Hildei sau Helenei din străinătate, a cărui tată ușor poate «slobozi» 40 până 100 mii de mărci.

Asta e cauza, de sporesc în așa măsură fetele bătrâne, pipernicite, în orașele săsești. Pe deasupra, oricine cunoaște înfluința femeii asupra familiei, va observa numai decât, ce ușor îi este acelei soții streine, fie ea din imperiu, sau din provinciile înalienabile — având puterea banului — să ducă de aci familia bărbatului ei. Nici că aș plânge pe urma lor, dacă averea acestor familii colonizate n'ar fi pradă ieftină pentru români.

Sasului nu i-e drag de român. Iși teme de el naționalitatea. Cum însă antisemitul maghiar are pe «ovreul lui de casă», cu care face escepție, tot așa fiecare sas are un Ion sau un George pripășit pe la casă și desmierdat. — Este cu neputință, desigur, să contestăm o bună stare la toți sașii, au ei însă o însușire frumoasă, care le face multă stricăciune: prea de tot mult jertfesc pentru obște' prea în multe fonduri își bagă banii. Multe din aceste fonduri trec în puterea românilor, fără de nici o recompensă. Chiar și cele culturale însă, cresc oameni pentru străinătate, cum am văzut.

In industrie, situația lor este tot asemenea. Industriașul sas se distinge mai mult prin conștiențiositate decât prin iscusință. Unde mai pui lipsa îndrăsnelei, lipsa spiritului de întreprindere. Nu e de mirat deci, dacă cei inițiați în marea industrie, sunt cei mai mulți în serviciul capitalelor mari străine, și numai puțini se luptă aci acasă cu greutățile primitivei industrii de fabrică.

Aceasta desvoltare rapsodică a rassei săsești în orașe, arată deajuns cât de puțină — nimica — putere agresivă pot să desfășure sașii fața de espanziunea română.

Românii sunt de inteligență inferioară au însă și trebuințe puține. Sunt ce-i drept »slendriani« (superficiali) în cultivarea pământului, dar în schimb au o mare iubire pentru dobitoacele lor. De-o bună vreme coniuncturile, situațiile economice, sunt în favorul prăsirei de vite, iar de când au pământuri, românii nu mai dau gunoiul la sasul care ține mai puține vite. In multe ramuri de producție apucă înaintea sașilor, cari de altă parte în cultivarea plantelor și nutrețurilor diferite tot mai mult se luptă cu greutăți, ce provin din lipsa de gunoi, luat până acum dela români, pe nimica.

Fără îndoială, aceste împrejurări au o influință deprimătoare asupra vieții sufletești a sasilor, ce se observă în tot locul, în societate în viața publică, pe stradă chiar. In aceiași măsură se observă înălțarea sufletească, dorul de viață, la românii ce-s așezați între ei.

Românul are mulți copii, dar se și trudește după mai mult câștig... El nu emigrează.. Feciorul țăranului român șade deja în stradele patricienilor sași... O generație deja câștigă un hotar de jumătate... Și nu se bat după învechitele case săsești, în surpare, a căror prăpădire grabnică o vestesc firicelele de iarbă, ce străbat peatra de pe marginile de stradă. Românii tae străzi nouă, cu case largi, încunjurate de grădini.

Ar trebui ca sasul să treacă prin o prefacere temeinică, fără însă ca să se peardă însușirile lui prețioase. Rău este, că acuma în ceasul al unsprezecelea nu s'a făcut măcar întâiul pas pentru asta. Nu poate fi bucurie pentru mine, văzând căderea orașelor săsești, în un jumătate de veac, fără ca supremația maghiară să se fi întărit cât de puțin prin asta.«

Atâta publică ziarul »M.«, și cu aceasta concluzie sfârșește autorul. De sigur, nu putem fi în acord cu toate ce spune despre noi, și mai puțin putem aproba părerea de rău finală a lui. Trebue apoi să accentuăm: niciodată noi n'am urmărit o *politică* de asimilare față de sași. »Inghițirea« lor este un *proces natural*, nesilit, al împrejurărilor date. Noi nu suntem agresivi, dar nici sașii nu sunt defenzivi!! Ei nu știu altceva decât a se căina, și a fugi ca copilul cel mic la poalele mamei.

Dacă oarecui îi pare rău de disparitia vigurosului și sănătosului element săsesc, fără îndoială întâiașidată noi suntem acela. Putem noi însă opri disparitia lui, când asta parcă este soartea lui? Apoi ne gândim și noi așa: dacă nu i scăpare, mai bine să avem noi folos decât alții.

Cine știe spune un cuvânt mai sincer, să-l spună! ***S. D.***

— Ci las o la Dumnezeu, pe urmă îmi părea că am broaște în stomac, câtă apă am beut, acum nu mi-i sete!... baba m'o pus în rând.

III.

Tănase Măcău, vândù bine animalele și acum dela aldămaș, venia prin piața Clujului, cu voe bună, pocnind din degete a horă și joc, pășia ca la cătunie în vreme ce brâul flutura frumos în vânt, și cele două capete mai lungi înciucurate să băteau de pulpele picioarelor. — Niște domni de ăia îmbrăcați în negru, se uitau mirați la el, — și el la iei — el credea că-l privesc așa din pricina cu voia lui cea bună, — dar ei nu știu ce credeau, — destul că la locul unde astăzi stă Mătieș-Craiu călare, — hop, doi pintenați s'apucă de brâul lui cel temut, — și'ncep al trage unul încolo, altul încoace:

— Heeeș! — nie ho! Cioarelor! Brâu vă trebue?

— Le! vele!

— Oho' — mă, doar nu-s beat! — Ce vreți voi cu mine?

— Jos cu ața aista, néze csak!

— Ce ață mă! — Ha mă pilugilor... Ce vreți voi cu brâul meu cel fermecat? Ei? — v'ar trebui și vouă contra frigurilor? Cumpărați-vă... ăsta-i al meu, — să nu vă atingeți că vă bate Dumnezeu!

— Ejnye kutya teremttete! jos cu el chind spunyem, că mink facsem magànak asà un batai, chit halva rămânyi itten! — porcele moț! — ala nu ertat să purtam, che-i olàh tricolori!

— Ce mă! ce păi!

— Dai ala la minye mindjar?

— Da să vii tu cu toate babele voastre din oraș și ăsta nu-l dau, — ăsta nu-l dau pentru tot orașul, pentru toată lumea, nici d-lui solgăbirău.

— Che dai tu olcsob is! — Și acum s'apucară cei doi polițiști la asalt, iar Tănase văzând că nu i de glumă, ci că ăștia vreau să-i iee talizmanul contra frigurilor, se ținu în dreptul său a-se apăra de bandiți și ridicând c'o învîrtitură peste cap cizmele ramișe, suse în călcâe, cele cumpărate nevestei sale, — le izbi în fața unuia, la care călcâiul îi rupse doi dinți, iar la alalalt cealaltă cizmă î-i turti nasul. Și-acum era sânge pe piață, și era sânge pe brâu, și pe călcâele cizmelor ramișe ale Savincei.

— Ce credeți voi, că io m'oi lăsa să mă scuture frigurile? zise el, mai închinând câteva, și-acum vrea să plece, știind astfel afacerea încheiată.

Ei dar abia făcù trei pași și iată doisprezece polițiști mi-l prind, îl leagă iute și-l duc la casa orașului pe sus, iar târgarii din depărtare văd cizmele pe umărul lui Tănase și văd fluturând brâul talisman, — ba văd pe Tănase Măcău cum îndeasă la pumni peste capetele celor ce'l duc pe sus ca pe un mare împărat, încrețind din frunte, — și gândindu se pare că la scumpătatea acestui odor de brâu. — In scurt timp a dispărut sub poarta mare — și dintre zidurile ascunse deodată cu seara, se auziau țipete năbușite, lovituri surzi și gemete înfiorătoare, — care făceau să se cutremure inima omului.

Da! — voiau a-i lua brâul, — și acum iar îl scuturau frigurile, — dar frigurile unguresti așa, încât îi săriau dinții și-i pârăiau oasele! — Așa, că și azi îl mai scutură când își va aduce aminte de aceea noapte înfiorătoare.

Cu glas înecat, prin zidurile groase străbătea un cântec amorțit și istovit cam așa:

Mergeți în petrii și stani
Friguri reci de-o mie de ani,
Că vă rup și vă zdrobesc
Vă spânzur și vă belesc,
De mi-ți omorî de tot
Brâul nu vi-l dau nici mort!

Luând căptușala din pălărie, îl vîrî acolo și nu l'au găsit oricât l'au căutat și și-au spart capul după el...

Sărmanul Tănase, a treia zi veni acasă adus cu carul vecinului, — și bătucit ca mărul, cât te prindea mila uitându-te la el. — Acuma însă nu baba Vrabie l'a vindecat, ci d-l Dr. Morgenstern, — care i-a găsit leacul... Noroc că Tănase le arunca toate leacurile jupânului în vale, — și de sub straiu scotea cu lacrim de bucurie brâul, — îl săruta, și-l ascundea iar, până și de muerea lui, — și după ce s'a însănătoșat, — l'a dus brâul sub daruri — și l'au sfințit părintele, dar sfințit a fost acela și altcum, că Tănase pe viața întreagă a rămas schilav.

Baba Vrabie a zis, că ea știe lecui toate boalele, — dar pentru friguri unguresti n'are leac lumea asta!

I. Rodina.

Din carnetul unui judecător.

Inculpatul e dat în judecată pentru că a bătut crunt pe o femee, care voia să-i ducă la oborul de gloabă vitele prinse în holdele ei.

STIRILE ZILEI.

— 18 Octomvrie v.

O mare Procesiune pentru ploaie a avut loc Duminecă în Bucureşti. Sfânta solemnitate s'a început printr'un serviciu divin, oficiat la Mitropolie de către P. S. Sa Arhiereul Meleţie Gălăţeanu, asistat de mai mulţi preoţi. Un mare număr de credincioşi au luat parte la sfânta slujbă. După terminarea liturghiei duminicale, clericii eşiră în curte. In clipa aceea întreaga Capitală vibra de sunetele clopotelor dela toate bisericile. Cortegiul se formă astfel: Un pluton de sergenţi; corul seminarului central şi acela al seminarului Nifon; preoţii delegaţi de bisericile din Capitală, în odăjdii purtând icoane; P. S. Sa Arhiereul Meletie preceda sicriul cu moaştele Sfântului Dumitru, încunjurat de arhiereii Evghenie Humulescu, Justin Săulescu, Eftimie Vasilescu, Valerian Chiriţă, marele eclesiarh al sf. Metropolii şi de duhovnicul Metropoliei părintele arhimandrit Teodosiu Chirculescu. De ambele părţi ale cortegiului erau lungi cordoane de gendarmi. Mii de credincioşi urmau sfintele moaşte. Când cortegiul se puse în mişcare toate capetele se descoperiră; iar corurile începură rugăciunile. Cortegiul a parcurs piaţa Bibescu-Vodă, calea Rahovei, str. Carol şi calea Victoriei până la şosea. Sicriul cu sfintele moaşte a fost aşezat în pavilionul muzicei, transformat în capelă, din faţa fostului bufet. Aici se făcură mai multe rugăciuni. La întoarcere cortegiul a parcurs: bul. Colţei, str. Colţei, piaţa Sf-tului Gheorghe.

Teatru Zaharie Bârsan. Vestim cu plăcere pe cetitorii noştri că d-l şi d-na *Z. Bârsan*, artiştii noştri dramatici, vor aranja săptămâna viitoare în Braşov, două reprezentaţiuni teatrale, la cari îşi va da concursul şi corul »Acordul« din Braşov. Prima reprezentaţiune va avea loc Joia viitoare. Ar fi de dorit ca la aceste reprezentaţiuni să ia parte nu numai Românii braşoveni, ci şi cei din comunele învecinate. Amănunte vom publica în numerii viitori.

Convocare. Prin aceasta aducem la cunoştinţa publică, că *adunarea generală ordinară a »Reuniunei femeilor române din Braşov«*, pe anul 1906/7 se va ţinea *Marţi în 6 (19) Noemvrie a. c. la 3 oare* p. m. în sala cea mare a gimnaziului românesc din Groaver. Braşov, în 8 (21) Octomvrie 1907. — Comitetul Reuniunei femeilor române. *Elena Sabadeanu*, presidentă. *Iuon Lengeru*, secretar.

Un tiner cuminte! Tinerul Ioachim *Sociu* a învăţat la şcoală 12 ani, a isprăvit la gimnaziul din Făgăraş, unde a dat esamenul de maturitate (bacalaureatul) cu bun afirşit. Şi apoi — a întrat acum de curând în fabrica de maşini A. Rieger din Sibiiu, ca să înveţe meseria. Asta e ştirea, ce o primim — zice »Tovărăşia« — şi la care ne oprim aici cu o nemărginită bucurie. Căci în faptul acesta găsim sămânţa unei roade îmbelşugate, pe care dat ne va fi să o avem, în cazul când pilda tinărului Sociu va fi urmată de alţi tineri români, ce se simt cu chemare pentruca prin meserie să-'şi asigure un loc de frunte în viaţa noastră naţională şi să reverse cinste şi bun nume asupra poporului, din care fac parte....

...Lumea noastră nutreşte păreri ruşinos de greşite despre meserii şi negoţ. La tot pasul ne întâlnim cu păreri, că a fi măestru ori negustor însemnează a avea în societate un loc la coadă şi că un negustor ori meseriaş e mai puţin, mai îndărăt chiar şi decât un scriitor de pe la vre-o cănţălărie. Cine nu a văzut de pildă părinţi, cari mai bucuros îşi mărită singura fată ce o au cu un slujbaş ce are o leafă lunară de 40—50 florini decât cu un meseriaş ce lucră cu 2—3 calfe ori un negustor cu o bună prăvălie? Ii auzi zicând: »ori cum dar tot e între domni«. Parecă meseriaşul ori negustorul n'ar fi domn, nu şi-ar putea asigura în societate loc mai de frunte decât un biet funcţionăraş, cu coate goale şi cu averea în un cufăraş.

La alte neamuri, mai luminate meseriaşii şi negustorii, dau fruntea societăţii. In jurul lor şi prin ei se învârte întreaga viaţă a ţării. E adevărat însă că negustorii, şi meseriaşii acestor trei sunt mai bine pregătiţi, ca ai noştri. Pe aceia nu lenea, nici sila nu i-a svârlit în braţele meseriei ori a negoţului. Aceia şi-au câştigat mai întâiu în şcoale învăţătura şi creşterea trebuincioasă unui om cult şi numai după aceia s'au apucat de meserie şi de negoţ. Ori apoi în cele mai multe casuri numai acei băieţi au fost îngăduiţi la meserii şi negoţ, care s'au ales dintre ceilalţi prin hărnicie, prin isteţime şi prin puterea de judecată şi de voinţă. Pe cei mai slabi în alte ţeri îi lasă să se înfunde prin cănţălării, ca scriitori, ce-'şi fac slujba de azi pe mâne ca şi o maşină fără să-'şi mai spargă capul cu nimica.

Petrecere în Braşovul-vechiu. »Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea şi înfrumseţarea sfintei biserici din Braşovul-vechiu«, invită la producţiunea teatrală împreunată cu tablouri vivante şi urmată de dans, care se va aranja Sâmbătă în 27 Octomvrie st. v. (9 Noemvrie st. n) 1907, cu concursul binevoitor al tinerimei române din Braşovul-vechiu, în sala hotelului »Central« Nr. 1. Inceputul la $7^1/_2$ oare seara. Preţul de intrare: de persoană 1 cor., Galerie 1 cor., de student 60 bani. Venitul curat este destinat fondului »Reuniunei femeilor române gr. or. pentru ajutorarea şi înfrumseţarea bisericei »Sfintei Adormiri« din Braşovul-vechiu. Contribuirile peste preţul de întrare se primesc cu mulţămită şi se vor publica. Bilete de de vânzare se află la librăria A. Mureşianu, la Eremias Nepoţii şi seara la cassă.

Programul: 1) Muzică. 2) Canţoneta: »Chiriţa în voiagiu«, de Vasile Alexandri. 3) *Trei tablouri vivante.* 4) Muzică. 5) Monologul: »Achim Filĕru«, de A. P. Bănuţ. 6) Muzică. 7) Teatru: »*Nunta ţărănească*«, tablou naţional într'un act de Vasile Alexandri.

Fă bine neamului tău. Ca să se înmulţiască clasa industriaşilor şi între Români, redacţiunea foii »Meseriaşul« din Lugoj mijloceşte gratis plasarea de băieţi la meseriaşii noştri, cari caută şi întreabă tot mai mult după băieţi, învăţăcei (şagîrţi, inaşi) la această redacţiune. La tăria neamului zideşte tot natul, care ajută clasa aceasta. Redacţiunea »Meseriaşul« roagă deci pe tot iubitorul de neam Român să-i caute şi să-i ceară întrevenirea pentru aşezarea de atari băeţi, căci ar avea totdeauna unde. Preoţilor şi învăţătorilor mai săraci li-ar da foaia chiar pe jumătate preţul (pe 1 fl. 20) numai ca să-i angajeze la acvirarea de băeţi pentru cariera industrială. Adresa: Redacţiunea »Meseriaşul« Lugoş.

Necrolog In Tohanul-vechiu a încetat din viaţă, Marţi în 29 Oct. st. v., după lungi şi grele suferinţe, *Elena Clococean n. Stoica*, soţia comerciantului Clococean, în al 50-lea an al etăţii şi al 23-lea al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea va avea loc Vineri 1 Nov. st. n. Odihnească în pace!

Alegerile pentru a treia Dumă. Luni s'au început în întreaga Rusie alegerile pentru a treia Dumă imperială. Până eri au fost aleşi 327 deputaţi, dintre cari 166 din dreapta şi monarhişti, 98 octombrişti şi moderaţi, 25 cadeţi, 19 din partidul stângei, 9 social democraţi, 6 mohametani, 3 din partidul renovărei pe cale pacinică, 1 polonez.

Chipuri şcolare oprite. Ministrul de culte urmăreşte cu stăruinţă vrednică clădirea statului maghiar, scoţind orice petricică ce nu se potriveşte în zid. Astfel de petricică este şi seria de tablouri »Coală cu icoane pentru şcoală şi casă« cari au păcatul să fie imprimate în România, şi să fie scrise numirile cu litere româneşti. Ministrul le-a oprit deci.

Centrala pentru tovărăşii — se apropie tot mai mult de întrupare. Statutele — scrie »Tovărăşia« — sunt deja isprăvite şi acum sunt sub ultima revizuire. Pregătirile pentru adunarea generală de constituire înaintează regulat, aşa că nădăjduim că în câteva zile ne va fi dat să publicăm convocatorul.

Invăţătorii români aplaudă frenetic vorbirea unui inspector şcolar, care le ţine lecţii despre patriotism în felul obişnuit. Aşa scriu foile maghiare despre cei din cercul Aradului. Să fie adevărat?

Tovărăşiile Rutenilor. Din prilegiul milleniului guvernul sub cuvânt că vrea să înbunătăţească soartea Rutenilor a pornit o aşa numită »acţiune ruteană« în fruntea căreia a aşezat un trimis al guvernului. Intreagă acţiunea să razimă pe *puterea tovărăşiilor.* In vreme pe 10 ani s'au alcătuit în cele 6 comitate cu populaţie ruteană nu mai puţin ca 125 tovărăşii de credit, care au 25 mii 457 membrii, care au plătit până acum quote (acţii) suma de 775 mii 205 cornane 39 fileri. Depunerile li-se urcă la 827 mii 555 cor. ce rezultate am şti noi să arătăm dacă ne-am şti pune pe lucru şi mai ales dacă am avea o conducere centrală. Iată o nouă explicaţie a rostului de a înfiinţa cel puţin o centrală pentru tovărăşii! — zice »Tovărăşia«.

Aviz. Se aduce la cunoştinţă, membrilor. sprijinitorilor şi tuturor celor ce se interesează de »*Asociaţiunea pentru sprijinirea învăţăceilor şi sod. rom. meseriaşi din Braşov*«, că localul acesteia nu se mai află în strada orfanilor, ci în strada. Castelului Nr. 66 — (ceva mai la vale dela casa Stănescu). Se nai încunoştiinţează On. public şi despre aceea. că cine doreşte să plaseze băeţi la meserii în Braşov, prin intermediarea numitei Asociaţiuni, să se adreseze vice-preşedintelui acesteia, d-lui Ilie Savu, comerciant în Braşov.

Pentru institutul »Eliade« din Ploeşti se caută de urgenţă un profesor de limba germană cu certificatele în regulă. A se adresa la numitul institul în Ploeşti (România).

Adunarea generală

a »Reuniunei române de gimnastică şi cântări din Braşov«.

Vinerea trecută şi-a ţinut adunarea generală anuală „Reuniunea rom. de gimnastică şi cântări din Braşov", fiind de faţă peste 60 membrii ai reuniunei.

Din *raportul general al comitetutului*, cetit în adunare, estragem următoarele: Partea primă a raportului se ocupă în mod amănunţit cu excursiunea făcută în Oct. anul trecut la Bucureşti, apreciând pe larg importanţa concertelor date la Bucureşti. Din partea a doua a raportului rezultă că reuniunea a dat un al treilea concert în 1/14 Iunie în Braşov. La concertele date în Bucureşti au luat parte 93 cântăreţi, iar la cel dat în Braşov 70. Reuniunea a numărat în anul espirat 7 membri onorari, 7 membrii fundatori şi 52 sprijinitori. Secţia de gimnastică a numărat 21 membrii. Dinstre membrii reuniunei au încetat din viaţă membrul fundator Simion Damianu şi membrul sprijinitor Dionisie Făgărăşanu.

Din raportul de cassă rezultă că venitul curat al concertelor date la Bucureşti a fost de **1165 cor. 80 b.**, iar starea averii reuniunei cu finea lunei August a. c. a fost de **4676 cor. 69 b.**, arătând deci o creştere de **1076 cor. 97 b.** faţă de anul premergător.

Ambele rapoarte s'au luat cu plăcere la cunoştinţă, iar după cenzurarea socotelilor de către membrii Dr. N. Vecerdea, I. Pricu şi I. Muraroiu, aflându-se toate în deplină ordine, s'a dat absolutoriu vechiului comitet şi s'a ales noul comitet în persoanele d-lor Dr. V. Saftu, preş., V. Oniţiu, v. p., P. Dima, N. Dima, cassier, V. Branisce, secretar, P. Roşca, N. Neguţiu, archivar şi N. Furnică.

După cenzurarea socotelilor reuniunei, membrul fundator Dr. N. *Vecerdea* adresează preşedintelui reuniunei o interpelare în afacerea unor „somaţiuni" ce s'au adresat d-lui G. Dima, dirigentul artistic al reuniunei, în foaia locală „Deşteptarea". Numita foaie „la cererea insistentă a unor persoane de mare valoare" publicase adecă ştirea că d-l G. Dima ar fi ridicat după concertele date la Bucureşti în timpul şederei sale acolo dela ministerul de culte din România suma de lei 12.000 pentru acoperirea cheltuelilor avute de reuniunea rom. de gimnastică şi cântări din Braşov şi somează pe d-l G. Dima să lămurească această chestiune.

Iată interpelarea d-lui Dr. Nicolae Vecerdea:

Ziarul „Deşteptarea" tipărit în „Tipografia Ciurcu et Comp", firmă a d-lor Ioan Ciurcu şi Arseniu Vlaicu din Braşov, a publicat în numărul său 33 dela 16 (29) August 1907 sub titlul „O întrebare" a treia-oară următoarele lucruri: (Interpelantul ceteşte din „Deşteptarea" întregul articol din chestiune şi apoi continuă):

Având în vedere că nici din raportul On. comitet şi nici din socotelile reuniunei asupra acelui period, în care s'a fă-

---

...„Fractura cubitusului şi radiusului mânei drepte... două luni de încapacitate de lucru"... zice certificatul medical.

Martore de fapt: muma, cumnata şi o vară a inculpatului, femei cari au sărit împreună cu dânsul să scape vitele.

La înfăţişarea trecută s'au ascultat fără jurământ mama şi cumnata A răspuns că nu ştiu nimic. Azi e de ascultat vara.

Inainte de a fi adusă martora, se întreabă inculpatul. Răspunde cu tărie că nu e adevărat, „nu ştie la sufletul lui"; — pe reclamantă trebue s'o fi bătut bărbatu-său, care se îmbată în toate zilele şi acum aruncă vina pe el fiind-că să găsesc în prigonire pentru un pogon de pământ şi ca să-şi scape pe bărbatu său.

Advocatul inculpatului face semne de aprobare din cap. E foarte mulţumit de răspunsul clientului său.

Vine martora.

E galbenă, — se codeşte, — ţine crucea numai cu vârful degetelor, îngână jurământul cu gura pe jumătate; se închină pe dos, de jos în sus.

Judecătorul către martoră:

— Ia seama! Ai jurat pe sfânta cruce, înaintea lui Dumnezeu, care vede toate, că ai să spui numai adevărul. Legea te pedepseşte dacă s'o dovedi c'ai jurat strâmb. Dar înainte de lege să te gândeşti la Dumnezeu care nu doarme şi care te loveşte când cu gândul nu gândeşti, în ce ţi-e mai drag. Dacă vei spune minciuni şi ţi s'o întâmpla pe urmă vr'o urgie, de geaba o să te boceşti. Să-ţi aduci aminte de jurământul de astăzi!

In vremea asta inculpatul se suceşte de colo până colo, par'că l'ar lua cu frig, — îşi strânge mereu cojocul la sân, întrerupe pe judecător:

— Stai! a minţit maica şi cumnatămea Manda. Eu am bătut o (către vară-sa care şi-a pierdut cu desăvârşire cumpătul): Spune drept, Lino! Cum ne-am dus să luăm ghitele... cum a dat să ne oprească... cum am loghit-o, cum am pisat-o... (îşi strânge cojocul la sân)... spune drept... spune tot...

Se opreşte, se uită rusinat în dreapta şi în stânga la lumea din sală, pe urmă lasă capul în jos şi răsucindu-şi căciula, zice simplu:

Imi sunt acasă amândoi copilaşii bolnavi de anghină în gât.

* * *

La Curtea cu juraţi.

Tudose Petre şi Marin Petre, amândoi flăcăiandri, unul de 19, celalt de 17 ani, au omorât pe Lizandru Anghelina văduva.

E obiceiu la ţară ca în noaptea moşajunului băeţii să se adune la unul dintre dânşii şi să vegheze până spre ziuă, când pleacă cu colindeţele. Fie-care dă gazdei un ban de zece, pentru băutură şi pentru gazul ce se arde. Se cheamă banul de lumină. S'au adunat de rândul ăsta la Lizandru. Tudose şi Marin i-au cerut să le mai dea ceva de băutură, dar Lizandru s'a împotrivit, văzându-i cam trecuţi. Ceartă; bătae. Dacă nu l'ar fi lovit dela început cu ciomegile în cap, Lizandru ar fi putut da cu amândoi de-a asvârlita. Era cel mai voinic flacău din sat. Doctorul se miră în visum et repertum cum a mai putut trăi cu toate oasele capului fracturate şi cu aşa meningită traumatică.

Amândoi acuzaţii, albiţi la faţă de cele trei luni de prevenţie, stau nătângi buimăciţi de privirile îndreptate către dânşii; nu ştiu unde să-şi ţie mâinile. Indărătul lor, Tinca mama lor, plângând, cu mâna peste gură.

Dincolo partea civilă, mama mortului. E cu părul sbârlit, cu privirea rea şi rătăcită.

Preşedintele, adresându-se ei:

— Dumneata eşti Anghelina văduva, muma mortului?

— Eu.

— Te constitui parte civilă? Cu cât?

Anghelina se uită de jur împrejur. N'a priceput.

— N'auzi? cu cât te constitui parte civilă?

— Ce e aia?

— Câte parale ceri?

Anghelina vorbeşte repede, cu vrăjmăşie şi cu desperare:

— Ce? bani? Să mi-l plătească pe Lizandru al meu în bani!? Ce să fac cu ei? N'am ce face cu ei; că atâta am avut, pe Lizandru, şi mi l'a mâncat câinii ăştia; că uite aşa i se scurgeau creeraşii lui pe nas şi nu mai ştia să zică nici „maică"; numai arăta cu mâna la cap... N'am ce face cu banii, da să mi-i băgaţi în pământ unde mi s'a dus Lizandru meu, să iasă d'acolo când o ieşi Lizandru meu...

Intorcându-se către acuzaţi, vede pe Tinca, mama lor, care plânge în tăcere.

Anghelina îşi trece mâna peste ochi, schimbă tonul şi cu o voce gravă şi duioasă:

Or mai bine nu, că decât să pătimească şi mă-sa lor ce pătimesc eu...

Işi acoperă faţa cu mânile şi cu un strigăt de sfâşietoare desnădejde:

— Aaaah! Tinco! Tinco! Şi drag mi-era să am şi eu flăcău la coasă.

Ioan Al. Brătescu-Voineşti.

(„Lectura")

cut excursiunea la Bucureşti şi s'au dat concertele respective ale reuniunei, socoteli, a căror revizuire numai în aceasta On. adunare generală s'a efectuit şi aveau să se efectuiască, — n'am putut afla nici o singură împrejurare, care peste tot sau şi numai în parte ar motiva sau cel puţin ar explica multele bănueli şi gravele învinuiri cuprinse în acest articol;

iar de altă parte având cunoştinţă, că ziarul „Deşteptarea“ şi până acum a mai publicat felurite scorniturii răutăcioase precum şi învinuiri absolut neîntemeiate şi condamnabile la adresa unora dintre instituţiunile noastre culturale şi a conducătorilor acelora, precum au fost d. e. acelea atacuri pe cari le-a constatat Sinodul archidiecezan gr. or. în şedinţa sa dela 3 (16) Maiu 1907 şi pentru cari în hotărîrea sa Nr. 81 ex 1907 şi-a exprimat în unanimitate regretele sale faţă de d-l Arsenie Vlaicu, numitul comproprietar al tipografiei, care a tipărit şi tipăreşte „Deşteptarea“;

am ajuns şi mă aflu în situaţia de a nu putea şti dacă citatul comunicat ziaristic conţine şi vr'un lucru adevărat sau constă numai din scorniturii şi din aceasta cauză, atât pentru propria mea orientare cât şi — după cum cred — pentru orientarea, On. adun. generale, Vă adresez următoarea interpelaţie: 1. Aveţi cunoştinţă de citatul comunicat al ziarului „Deşteptarea“ şi dacă da. 2. Sunteţi gata a-mi da cuvenită lămurire atât cu privire la reuniune cât şi cu privire la d-l G. Dima, dirigentul şi conducătorul artistic al ei aşa fel ca prin aceea să se înlăture orice nedumerire. ?

Preşedintele Dr. V. *Saftu*, răspunde imediat interpelantului. La întrebarea primă răspunde că deabea acum din comunicatul cetit de Dr. Vecerdea a aflat despre „somaţiunile“ adresate d-lui Dima de numita foaie. La întrebarea a doua răspunde, că d-l Dima n'a avut nici un amestec în afacerea materială a excursiunei la Bucureşti, nefiind membru în comitet. De altfel roagă pe d-l G. Dima, prezent la adunare, să lămurească chestiunea sulevată de interpelant.

D-l G. *Dima*, luând cuvântul, zice cam următoarele: Inainte de toate vreau să-mi lămuresc pe scurt poziţia mea faţă de numita foaie. Nu mă număr între cetitorii acelei foi şi nici n'aşi fi ştiut nimica despre cele apărute, dacă nu mi s'ar fi atras atenţiunea de către un cunoscut, asupra celor apărute. Dacă o altă foaie, despre a cărei bună credinţă nu există îndoială, ar fi adus în publicitate astfel de învinuiri adresate mie, m'aşi fi ţinut dator să dau lămuriri pe cale publicistică.

Foaia, care m'a atacat, nu este însă o foaie de bună credinţă. Am convingerea că redactorul responzabil al numitei foi nu este autorul spiritual al acelor învinuiri ci la spatele numitei foi stau indivizi, cari din tufă au scris cunoscutele infamii la adresa instituţiunilor noastre şi a conducătorilor ei şi au împroşcat toată lumea cu noroiu.

N'am răspuns nici de aceea pe cale publicistică, fiindcă ştiam că trebue să se facă lumină, că trebue să se afle cineva dintre membrii reuniunei, care să ceară lămuriri. Mă bucur că aceasta s'a şi făcut în adunarea generală de astăzi, care în primul rând este chemată a veghea asupra mersului regulat şi cinstit al reuniunei. Trecând la obiectul interpelaţiei declar următoarele: Pentru-ca reuniunea de cântări să meargă pe picioarele ei proprii, m'am retras deja de 2 ani din postul de president. De atunci nu sunt membru al comitetului, ci simplu dirigentul artistic al ei, angajat de către comitet. La adunarea de astăzi m'am prezentat în calitate de membru onorar al reuniunei. In ce priveşte escursiunea la Bucureşti şi pregătirile făcute în Bucureşti pentru aranjarea concertelor, m'am ocupat exclusiv numai cu partea artistică a concertelor. N'am călcat în acest timp pragul ministrului de culte nici n'am făcut cunoştinţa ministrului Disescu. N'am ridicat nici o sumă dela minister. In momentul plecării mele din Bucureşti mi s'a înmânat la hotel prin un gardist al curţii regale române un plic închis, la adresa mea, cu suma de 200 lei, taxa pentru logea regală dela concertul dat în „Ateneu“, fiind alăturată şi o chitanţă a cancelariei de curte, în care am adeverit primirea sus numitei sume pentru reuniune. Suma aceasta am predat-o imediat preşedintelui comitetului, fiind trecută apoi în registrul de cassă. Prin urmare afirmaţiunile numitei foi sunt nişte minciuni fără păreche. Rog adunarea generală să ia la cunoştinţă răspunsul meu.

Dr. *Vecerdea* se declară mulţumit cu răspunsul d-lor Dr. Saftu şi G. Dima şi propune ca în cazul când adunarea generală nu s'ar identifica cu cele publicate de foaia amintită, să ia într'un mod sau altul poziţie faţă de publicaţia din chestiune.

La întrebarea presidiului, dacă cineva se identifică cu suspiciunile aduse pe cale publicistică d-lui G. Dima, membrii prezenţi răspund că: *nu*.

Membrul sprijinitor d-l prof. A. *Bârseanu* declară că înfierarea acestor atacuri din partea adunării generale este de o necesitate inevitabilă în urma celor desfăşurate şi costatate în legătură cu interpelaţia şi face următoarea propunere: „Adunarea generală, luând act de informaţiunile date de d-nii Dr. V. Saftu şi G. Dima, se declară pe deplin mulţămită cu aceste informaţiuni, considerând cele cuprinse în foaia „Deşteptarea“ de *scorniturii tendenţioase*“,

Adunarea primeşte cu unanimitate această propunere.

Expoziţia de copii din Ilimbav.

Sibiiu, Oct. v. 1907.

Bunul început făcut cu prima expoziţie de copii, arangiată în toamna anului 1906 în comuna puternică Apoldul-român, a dat îndemn cârmacilor „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, de a continua această lucrare de mare interes pentru dezvoltarea priincioasă atât în ceeace priveşte higiena, sau stările sanitare, cât şi cu privire la economia de casă, cum e îmbrăcămintea, curăţenia peste tot, alimentaţia şi celelalte cari condiţionează puterea de traiu a poporului muncitor. Pentru a 2-a expoziţie de copii s'a ales comuna Ilimbav de pe valea Hârtibaciului, unde poporaţiunea e rară, munca pentru existenţă îndoită şi întreită, unde condiţiunile de traiu difer cu desăvârşire faţă de cele din Apold şi împrejurimile sale.

Despre hărnicia şi deşteptăciunea poporaţiunei noastre de pe Hârtibaci mărturiseşte şi această expoziţie, carea a decurs în mod demn. O ceată de juni călăreţi, îmbrăcaţi cum se poate mai frumos, în frunte cu harnicul paroh I. Alexandru' cu învăţătorul Dragoman şi cu notarul Precup Marin, a întâmpinat comitetul central sibiian la moara Marpodului. Aci parohul I Alexandru bineventează comitetul în numele poporaţiunei din Ilimbav, care se simte extrem de fericit de a saluta în mijlocul său acum pentru a 3-a oară harnica Reuniune agricolă. Dacă importantă a fost venirea Reuniunei când cu aranjarea expoziţiei de vite şi când cu alcătuirea băncii Raiffeisen, apoi cu atât mai de folos este venirea ei astăzi, zice d-l Alexandru, când ea are în vedere dezvoltarea priincioasă fizică şi intelectuală a însuşi omului din Ilimbav. Doreşte ca comitetul să-şi poată urma cu succes lucrările sale în Ilimbav.

Membrul comitetului d-l Dr. P. Şpan, însărcinat cu prezidarea expoziţiei, mulţămeşte pentru primirea caldă şi asigură, că pe Reuniunea agriculă singur dragostea ce o are faţă de economii noştrii din Ilimbav a determinat-o de a aranja a 2-a expoziţie de copii acolo, convinsă fiind de hărnicia poporului şi de buna primire, de care va fi împărtăşită şi la această lucrare de interes general.

Ajunşi în Ilimbav am asistat la serviciul divin, oficiat cu multă evlavie de bătrânul preot d-l Părău din Agnita, iar după sf. liturgie membrii din juriu s'au întrunit în casa parohului Ioan Alexandru, unde constatându-se, că dintre jurii sunt prezenţi domnii Dr. I. Beu, Romul Simu, Dr. P. Şpan, V. Tordăşianu, Vas. Stan, Dr. L. Borcia, Ioachim Muntean, prot. şi doamna, N. Petra-Petrescu şi doamna, G. Haner, prim-pretor, I. Alexandru şi d-na, P. Marin şi d-na, Mateiu Luca şi doamna, Florian Beloga şi doamna, Valeriu Bonea şi doamna, I. Dragoman, I. Părău, I. Petrişor şi doamna, Dr. Ilie Iancu şi Dr. I. Eisenmayer, s'au primit propunerile comitetului central şi anume s'a numit president al juriului d-l Dr. I. Beu, iar raportor d-l R. Simu.

Cu considerare la timpul de tot frumos şi la mulţimea participanţilor, expoziţia s'a ţinut pe platoul de dinaintea bisericei gr. cat. Cele 51 exponente, sărbătoreşte îmbrăcate, încunjurate şi parte în braţe cu odraslele lor, 74 la număr (33 băieţi şi 41 băiete), cu vârsta dela 6 luni până la 8 ani, toţi sănătoşi, voinici, chipeşi, voioşi, bine îngrijiţi şi frumos îmbrăcaţi, aşteptau cu frunte senină şi cu mare bucurie sosirea momentului, când copilaşii lor au să fie supuşi examinării. Un tablou mai pitoresc nu şi-l poate imagina nici pictorul cel mai pretenţios şi un material mai sănătos, mai plin de viaţă, nu şi-l poate dori nici cel mai rigoros medic. Examinarea copiilor a ţinut cam 2 oare, după care a urmat stabilirea listei celor de premiat. Cu menţiune onorifică au fost premiate copila notarului, Aurelia Marin şi fiica preotului, Victoria Alexandru, iar cu bani s'au premiat în total 35 copii, din cari 30 cu câte 5 cor. şi 5 cu câte 3 cor., trecute în câte un libel de depunere al însoţirei de credit „Raiffeisen“ din Ilimbav

După premiare s'au fotografat prin fotograful Auerlich într'un tablou întreg publicul participant, în al 2-lea mamele cu copii şi apoi 3 copii singuratici dintre cei mai frumoşi.

Conferenţa instructivă a Drului Iancu despre „Nutrirea şi îngrijirea copiilor sugători“ şi a Drului Beu despre „Ingrijirea copiilor după înţărcare“ au fost ascultate în biserică.

La masa comună din şcoală am ajuns abia către orele 4 şi jum. d. a. Aici s'au ţinut toaste folositoare şi s'a cântat după cum se cuvine după o muncă obositoare.

Ţin să mai amintesc, că după deschiderea expoziţiei băieţelul de 4 ani Viorel Marin, fiiul notarului, a întîmpinat juriul cu cuvintele: „Stimate d-ne şi domni! Ştim, că pentru noi v'aţi obosit: Pentru micuţii copii a ţi venit; Cu mare bucurie sunteţi primiţi şi dorim cu drag, ca la mulţi ani se trăiţi!

Chestia expoziţiei de copii ar trebui să ne preocupe pe toţi şi să fie îmbrăţişată de toate instituţiunile noastre culturale. *„Invingătorul“*.

ULTIME STIRI.

Budapesta 31 Oct. — *Camera ungară* a fost eri teatrul unor scene furtunoase şi aprinse. După polemia lui D. *Popovici* cu vorbirea lui *Wekerle* în care a fost oprit de prezident fiindcă vorbea sârbeşte, a luat cuvântul deputatul Beiuşului Dr. V. *Lucaciu*. Intâele lui cuvinte găsiră aprobare. Spunea anume, că este îndemnat de patriotismul cel mai curat, asemenea colegilor săi din club. Fu însă mai des întrerupt, când esplică felul nostru de a înţelege patriotismul: iubire de Rege şi supunere la legi. iar nu asimilarea cu maghiarii. Toate certele purced din aceasta deosebire a concepţiei. Arată apoi corupţia şi volnicia dela alegerile noastre. Intreabă de Ugron ce-i cu veşnicele lui srigăte către Tisza: »Dă-ne sufragiul universal!« Face critica legei Apponyi. Incheie cu respingerea proectului, însă cu nădejdea să vină vremuri, când naţionalităţile vor putea lucra împreună cu maghiarii. — A fost de mai multe ori întrerupt: »Vorbeşte despre memorand!« La asta a răspuns dr. Lucaciu: »Aveţi să ştiţi domnii mei, că pe timpul acelui proces dela damele maghiare din Cluj, am primit cel mai frumos buchet!«

S'a trecut la interpelaţii. *M. Hodja*, are cuvântul, în chestia nenorocirei dela *Cernova*. Voeşte să zugrăvească situaţia din acel ţinut şi să povestească precedenţele, dar prezidentul nu-i permite. Poporalii fac necontenit un tărăboi, de stau să te asurzească. (Strigă: Tu eşti de vină! Pe tine ar trebui să te împuşte! Tu ai ucis! Daţi-l afară!) Spune amănunţit întâmplarea. Poporul a fost îmbrăcat de sărbătoare. Trăsurile însă au mânat întră oameni călcându-i. Asta i-a îndârjit. Au prins frânele cailor şi pretorele a comandat atunci foc. De patru ori au împuşcat jandarmii.

Aci prezidentul observă, că n'a mai văzut atâta cinizm dela un deputat. Hodja respinge însinuaţia. Agitaţia e la culme, Şedinţa trebue *suspendată*. După deschidere oratorul prezintă următoarea interpelaţie:

1. Este ministrul de interne aplecat a stărui, ca cercetarea ce se face asupra conflictului sângeros din Cernova, să se estindă şi asupra activităţii reprezentanţilor autorităţilor administrative?

2. Este dl ministru de interne aplecat de a suspenda din oficiul său, pe baza faptelor dovedite, azi, pe funcţionarul administrativ respectiv (solgăbirăul) care a funcţionat In Cernova?

3. Este dl ministru de intere hotărît, de a ordona ca miliţia dirigeată în urmă la Cernova să fie rechemată din Comună?

Andrássy respude în stilul obişnuit. Poporul a atacat, apoi «fără arme nu ezistă siguranţă într'un stat!» Hodja agită cu fosia lui.—Interpelantul respinge, acuza.— A mai interpelat *Beniczky*, tot în chestia agitaţiilor slovace cari duc la astfel de nenorociri. Ministrul de justiţie a spus că va opri acele ziare şi reviste din streinătate, cari agită, iar cele din ţeară le va urmări cu procese.

Budapesta, 31 Octomvrie. Azi au ţinut conferinţă comună partidele coaliate. *Andrássy* a spus că proiectele lui nu ţintesc restringerea paterei regale, ci lărgirea drepturilor congregaţionale. *Ugron* şi *Visontai* au protestat în contra amestecului Reichsratului în chestiile interne ale Ungariei.

Cernova, 31 Octomvrie. In prezenţa anchetei, s'a făcut autopsia alor 8 morţi. Ceilalţi 4 rămân pe azi. Răposaţii vor fi duşi la groapă fără ceremonii religioase — la dorinţa alor săi. Văduvele şi orfanii sunt fără ajutor. In o casă au rămas şapte copii pustii. S'au mai cerut 50 de jandarmi. Douăsprezece persoane au fost din nou arestate.

Budapesta, 31 Octomvrie. Hajdu a fost condamnat la 14 zile închisoare şi perdere de oficiu, iar Lengyel Z. la 2 zile inchisoare.

Viena, 31 Octomvrie. Clubul catolic al Cehilor a rugat prin depeşă pe Papa, să facă dreptate lui *Hlinca* şi Slovacilor, altmintrea e primejdie să părăsească confesiunea aceştia.

Lipsca, 31 Octomvrie. Fosta contesă Montignoso, actuala soţie a pianistului italian, Toselli, a predat pe mica principesă Monica curţii saxone.

Bibliografie.

Din prilejul aniversării jubileului de 10 ani de existenţă a revistei enciclopedice populare „Albina“ a apărut un număr jubilar cu următorul sumar: Comitetul, Un cuvânt înainte. — P. Gârbovieeanu, Zece ani de viaţă. — I. Kalinderu, Credinţa şi ştiinţa. — Haret, Luminarea poporului.... — Pimen al Dunării de jos, Reflexiuni asupra jubileului de 10 ani dela înfiinţarea revistei „Albina“. — Athanasie Râmnic, Două cuvinte despre ţărani. — Al. G. Galăşescu, Bogăţia unei ţări... — P. Răşcanu, O datorie sfântă. — Sofia Nădejde, Pace şi între oameni bună învoire. — G. Coşbuc, Piatra trăsnetului. — I. Slavici, O vânătoare cu rost. — C. Fussea, „Albinei“. — C. Banu, Patria. — N. Rădulescu-Niger, „Albinei“. — N. Bibiri, Omagiu din parte-mi revistei „Albina“. — Prf. Dr. Manolescu, Ce învăţătură putem trage din viaţa insectei albina? — Cărţi noi. — St. C. Ioan, Din foloasele învăţământului. — M. Lupescu, Omul fără noroc. — L. Mrejeriu, Indemn către muncitorii români. — C. Armaşu, Cugetări. — Icon. C. Nazarie, Sfântul Ioan Gură de aur. — Mulţumiri. — C. N. Mateescu, Legenda lumânăricii. — General P. V. Năsturel, Radu Şerban Basarab şi Matei Basarab. — P. Dulfu, Pribeagul. — Al. Lepădatu, Lupta dela Năeni. — M. Sadoveanu, Istoria unei pălării. — Soarele punător de foc. — G. P. Salviu, Jubileul „Albinei“. — G. Ionescu. Tipografia dela mânăstirea Znagov. — Fl. Cristescu. Puişorii. — Ir. Popescu, Animalul sănătos. — Dr. V. Oprescu, Despre sănătate. — Dr. C. A Macri, Cura de struguri şi de must. — P. Volănescu, Către fraţii săteni. — St. Negulescu, Portretele familiei regale. — Em. Gârleanu. Gâza (Schiţă). — S. Teodorescu-Kirileanu, Jocurile la sate. — Maior S. Leonte, Mai multă lumină! — Paul Paşa, Un judeţ fericit. — C. Rădulescu-Codin, Mureş (poezie din popor). — Diacon Raicu escu, Părerea mea. — I. N. Ciocan, Din nevoile săteanului. — D. Parepa, Plantele medicinale cari cresc în ţară şi se pot recolta toamna. — V. S. Moga, Ingrijirea găinilor. — Marin M. Ţiculescu, Şapte ani la colnic. — Cronica săptămânii. — Informaţiuni. — Apoi numeroase ilustraţiuni şi gravuri.

A apărut volumul „Poesii“, de Octavian *Goga* „Biblioteca pentru toţi“ Nr. 286—287. Preţul 50 bani. Dela „Balade şi idile“ a poetului Coşbuc nici un volum de versuri n'a avut un succes mai mare ca volumul de poezii al poetului Goga. In librării s'au vândut mii de exemplare, iar Academia Română, — după un raport plin de laude al d-lui T. Maiorescu, — a încuunat pe poetul Goga acordându-i unul din cele mai mari premii. Astfel dintr'odată poetul Goga a devenit celebru şi privit ca un strălucit reprezentant al poeziei române. Accentele lui sincere, duioase, inspiraţia-i plină de avânt, dragostea-i de ţară captivează pe toţi cetitorii săi. De aceea libraria Alcalai a făcut toate sacrificiile pentru a putea publica în „Biblioteca pentru toţi“ volumul de „poezii“ al poetului Goga. Această operă premiată de academia Română nu poate lipsi din nici un cămin românesc. Se află de vânzare la toate librăriite româneşti.

A apărut Călindarul Archidiecesan pe anul 1908 întrând în anul al cincizeci şi şeaptelea. Preţul 80 bani.

Serate de-ale meseriaşilor români.

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, stăruitoare în bine şi-a ţinut Joi în 26 Septemvrie n. c. a 9-a şedinţă literară. Numărul participanţilor cam 140. Presidentul, d-l Victor Tordăşianu a făcut cu aceasta ocaziune importanta comunicare, că fostul notar, d-l Ioan Apolzan, lucrător tipograf în stabilimentul de arte grafice Ios. Drotleff din Sibiiu, a făcut un frumos şi laudabil început pentru literatura noastră industrială. D-l Apolzan adecă a dăruit Reuniunei lucrarea sa întitulată „Numirile uneltelor de mână, întrebuinţate la măsărit, bărdăşit, modelărie, căruţărie, strungărie şi sculptură“, în limbile română. germână şi maghiară, cu unele explicaţiuni cum şi cu o prefaţă.

Intreagă lucrarea e frumos scrisă pe 81 pagini, compactată. La pagina 2 autorul zice „Dedic modesta mea lucrare d-lui Victor Tordăşianu, asesor conzistorial, în semn de dragoste şi veneraţiune adâncă“, iar la pagina următoare e „prefaţa“, în care sunt indicate împrejurările, cari l'au determinat pe d-l Apolzan la aceasta lucrare şi scopul urmărit. Din prefaţă dăm următoarele:

„La 24 Iunie 1900 — scrie d-l Apolzan — ajunsesem notar al Reuniunei sodalilor români din Sibiiu. In timpul de mai bine de $4^{1}/_{2}$ ani, cât mi-a fost dat să ocup această funcţie, am avut prilegiu să mă întroduc binişor în viaţa meseriaşilor în general luată: să i cunosc părţile bune şi cele rele, bogătatea şi sărăcia ei. Nu odată s'a întâmplat, că venind cutare meseriaş să se înscrie membru al Reuniunei, îşi spunea meseria nemţeşte, uneori şi ungureşte. Unii dintre membrii mai vechi de faţă, — zîmbiau dacă nu rîdeau chiar, cu toate că nu era nimic de rîs, căci în un astfel de fapt să reoglindau referinţele între cari au crescut.

Aproape toţi suntem crescuţi din casa ţărănească, unde foarte puţin se vorbeşte despre meserii, iar mulţi dintre noi au învăţat meseria la măeştri, la cari să vorbea aproape numai în limbă străină şi în fine cum suntem tineri pe terenul meseriilor şi cum numirile noastre sunt prea puţin răspândite, respectivii meseriaşi nu puteau să le cunoască. Dar chiar dacă a auzit careva numirea românească, nu avea siguranţa ca să se poată folosi de ea în societate. Şi dacă s'a întâmplat ca meseriaşii să nu cunoască nici numirea meseriei proprii în limba lor, apoi cu atât mai puţin puteau să cunoască numirile uneltelor, de cari zilnic se folosesc în ocupaţiunea lor. Acestea numiri nu erau şi nu sunt cunoscute nici oamenilor de carte. Ele abia vor fi cunoscute unui cerc de meseriaşi din România, unde acestea se cultivă în şcoalele de meserii. Nu odată am fost întrebat din partea membrilor: cum să chiamă româneşte cutare sau cutare unealtă“.

Acestea împrejurări au îndemnat pe d-l Apolzan să compuie aceasta lucrare valoroasă, consultând şi pe alţi sodali şi esplicând şi scopul uneltelor şi părţilor lor.

D-l Tordăşianu, mulţumind autorului pentru ostenelile sale îşi exprimă dorinţa ca d-l Apolzan să nu se oprească aci, ci să continue şi colectarea numirilor uneltelor şi din ceialalţi rami ai meseriilor şi în acelaşi timp pune în vedere, că Reuniunea să va îngriji ca de lucrarea harnicului şi deşteptului d. Apolzan, să se folosească cât mai mulţi şi în deosebi măsarii noştri.

A urmat apoi partea literară a şedinţei, care ca întotdeauna a avut un succes frumos.

I.

Higiena pielei la animale.

Pielea la toate vieţuitoarele formează scutul de apărare al organelor mai sensibile, pe care le înveleşte. Afară de aceasta, ea mai serveşte ca un fel de filtru, prin care corpul animal se curăţă de toate otrăvurile, care se formează în timpul vieţei şi care ese afară prin pori sub formă de sudoare. Intr'adevăr, dacă am acoperi pielea unui animal cu un corp, care ar opri eşirea sudoarei, cum ar fi grăsimea, atunci animalul va muri din cauza otrăvurilor ce se fabrică în sânge şi care n'ar avea pe unde eşi. Dat fiind astfel, dacă nu vom curăţi pielea de mătreaţă sau de praful şi noroiul cu care vine în contact, vom expune vita la boale de piele şi mai târziu la boli, care se vor resimţi de întregul organism. Aşa se întâmpla la om ca şi la animale, şi printre bolile care se pot ivi, se găsesc unele, care aduc slăbirea generală aşa cum e: râia, diferite insecte ca păduchi, sângereala pielei, pecingine, blândă, buboaele etc.

Vita necurăţită, neţesălată la timp pe lângă că pierde din frumseţea sa, dar îşi pierde şi vioiciunea, pofta de mâncare se micşorează, căci ţesălatul excită şi măreşte puterea de funcţionare, de mistuire a stomacului şi intestinelor (maţelor).

Dacă calul a alergat, s'a înăduşit şi dacă 'l lăsăm astfel fără a'l şterge, fără a'l usca, năduşeala se răceşte pe el, corpul pierde din căldură şi vita se va înbolnăvi de boale de piept, ca junghiuri (bronşite, pneumonii) sau de reumatisme şi alte boale grave, care aduc după ele moartea. Dar să nu se crează, că numai calul trebue îngrijit şi ţeselat, boul, vaca, oaia când sunt tunse, câinele şi porcul necesită această higienă a pielei.

Este o ideie greşită de a crede, că porcul se îngraşe trăind numai în murdărie. Curăţenia corpului e baza sănătăţii, şi ea e care aduce îngrăşarea vitelor.

Iată rezultatele frumoase ce se obtine prin higiena pielei: 1. Pielea fiind curată, vita nu se va mai înbolnăvi de boale de piele, care le nelinişteşte, le face să se scarpine neîncetat, făcându-le să-şi piarză pofta de mâncare şi să slăbească.

In piele nu se vor mai face cuiburi de râe sau de căpuşe, care sug sângele şi aduc boale cum e urinarea cu sânge şi altele.

2) Prin ţesălat se destupă porii de murdărie şi otravurile din sânge es afară sub forma de năduşeală ne mai otrăvind corpul.

3) Ştergând năduşeala după corpul vitei care a muncit, corpul fiind uscat, o vom feri de răceli.

4) Ţesălatul aduce frumuseţea vitei, părul devine mai lucios şi vioiciunea e mai mare, viaţa se simte mai bine şi mănâncă mai cu folos. E bine ca ţesălatul să nu'l facem în grajd, decât numai atunci când animalul e bolnav, sau când e frig. Motivul pentru care se cere a nu ţesela în grajd e, fiindcă, murdăria ce ese din ţesălare se depune tot pe cal precum şi pe mâncarea şi băutura vitei. Ţesălatul se face dimineaţa după mâncare, sau după muncă, cum se face în armată. Ţesălatul fiind o operaţiune, care cere întru câtva băgare de seamă şi îndemânare, trebueşte a fi făcută de un om cu pricepere.

Unele animale se gâdelă când dăm cu ţesala, svârlă, muşcă, se trântesc la pământ; e bine ca aceste defecte să fie reparate cu blândeţe şi în caz de nesupunere din partea vitei recurgem la iavaşea, botniţă, împedecări de picioare etc. Ţesălatul se începe de partea stângă plimbând uşor ţesala dela gât spre crupa şi numai pe părţile cărnoase ale corpului, iar nu pe eşiturile osoase şi nici pe cap sau picioare, căci jupuim pielea, care e subţire în aceste locuri. După ţesală întrebuinţăm peria cu care tragem pe tot corpul, la rândul ei, peria se scutură de murdărie trăgându o pe ţesală.

La caii de rasă cu pielea subţire nu întrebuinţăm decât peria. După curăţirea pielei, pieptănăm coama, coada şi moţul, iar cu gebreaua sau cu o cârpă aspră, ştergem corpul de praful ce s'ar mai depune pe el. Ochii, nările, gura şi organele genitale se şterg cu un burete curat muiat în apă. Copita de asemenea nu trebueşte neglijată, se curăţă în talpă de bălegar, se spală şi pe urmă se unge cu grăsime amestecată cu untdeneft (terpentină). Dacă calul a făcut o cursa şi e înăduşit, să'l băgăm în grajd şi să'l ştergem de năduşeală, frecând corpul cu şomoiage de paie până ce se usucă.

Pentru a afla dacă calul e ţeselat sau nu, e destul a plimba mâna în răspăr pe pielea calului şi dacă ne murdărim pe degete, e semn că calul nu e ţesălat. Dar ca să completez higiena pielei trebue să mai vorbesc şi despre băi, despre tundere, despre curăţenia grajdului sau a coşarului, despre aşternut care trebue să fie curat. Toate acestea la un loc, de le vom aplica în creşterea şi în îngrijirea vitelor, ne vor da beneficii mari, căci vor fi sănătoase, ftumoase şi se vor îngrăşa bine.

(„Veterinarul“.) *Th. Ionescu.*

MULTE ŞI DE TOATE.

Seara vieţei animalelor.

Epurele trăieşte 6—7 ani; veveriţa 7—8 ani; vulpea 14—15 ani; lupul şi ursul 18—20 ani; pisica 15—16 ani; câinele 16—20 ani; boii, oile şi caprele 18—20 ani; calul, măgarul şi catârul 30—35 ani; cămila 100 ani; elefantul 400; broasca ţestoasă 110 ani; păsările de curte trăiesc cam până la 30 ani; lebăda, corbul poate trece de 100 ani; papagalul, pelicanul 50 ani; păunul până la 25 ani; porumbelul 20 ani; fazanul şi sticletele 15 ani; mierla 12 ani; ciocârlia 15 ani; sturzul 10 ani; vulturul 120 ani; balena după Cuvier ar trăi 1000 de ani; ce ar face omul de ar trăi atâta?

*

Veninul viperelor.

E ştiut, că muşcătura de viperă e foarte veninoasă şi aduce chiar moartea celui muşcat. Muşcătura însă e periculoasă chiar după ce am tăiat capul viperei, căci deşi o decapităm însă tot mai are puterea de a muşca şi veninul tot se mai scurge în rană prin dinţii viperei. E bine ca imediat ce am fost muşcaţi de viperă, să facem injecţie în rană cu un centimetru cub dintr'o soluţie de permanganat de potasă 1 la sută şi aplicăm pansamente cu aceiaşi soluţie. *Teo.*

*

Omul fără noroc.

Au fost odată doi fraţi. Unul era putred de bogat şi unul — cel mai mic — ce făcea şi ce dregea, nu mai scăpa de sărăcie. Fratele cel bogat hojma ajutora pe cel sărac, dar de geaba erau toate.

Intr'o zi, fratele mai mare, dorind ca şi frate-su să salte de-asupra nevoiei, îi pune în cale, pe un pod, pe unde avea să treacă el la lucru, o pungă cu galbini şi el se ascunde sub pod să-l pândească ce-a face?

Când ajunge la pod, omul cel fără noroc, zice:

— Măii,... toată lumea trece pe pod cu ochii deschişi; ia să văd eu n'oiu trece şi cu ochii închişi?...

Şi închide ochii, trece podul şi peste punga cu bani şi se duce înainte.

Frate-su ese de sub pod, ia galbenii, începe a face cruci şi a cere Ziditorului minte şi noroc pentru omul fără noroc.

Odată fratele cel bogat cade greu bolnav. In aiurările boalei spunea că-l chiamă Dumnezeu la el. Fratele cel sărac, care venise să-l vadă auzind aceasta, îi zise:

— Măi frate, dacă te cheamă Dumnezeu la dânsul, întreabă-l şi de mine, ce-i cu sărăcia mea? mai scap de ea, ori nu?...

Fratele cel bolnav deschise ochii mari şi-i făgădui că are să întrebe pe Dumnezeu despre el, închise ochii şi adormi; într'un târziu se trezi.

— Ei, ce ţi-a spus Dumnezeu de sărăcia mea? întrebă fratele cel mai mic.

— Ce să-mi spue frate? A zis că ştie el de asta, şi ca să te încerce a spus că ai numai o rogojină şi are să ţi-o ia şi pe aceea.

Omul se mânie:

— Decât să mi-o iee şi s'o deie altora, mai bine am s'o ard eu singur.

Şi se duse acasă şi dete foc rogojinei.

(„Alb“.) Tradusă de *M. Lupescu.*

*

O întâmplare ciudată.

Săptămâna trecută — scrie „Românul“ din America — s'a întâmplat că un vapor de marfă s'a cufundat în lacul Michigan, fiind ajuns de o groaznică furtună. Cei mai mulţi de pe vapor au perit în valuri. S'a înecat şi căpitanul, iar corpul lui a fost adus la Cleveland. S'a dat apoi ştirea în ziare despre moartea lui, ca să vină cei ce se ţineau de el, să-l îngroape. Au venit la mort şi două femei şi amândouă plângeau, zicând că cel mort a fost bărbatul lor. La început femeile se mirau una de alta, apoi s'au dus la poliţie, unde fiecare a dovedit că a fost cununată cu căpitanul. Una era din Detroit, cealaltă din Cleveland şi până acum nu ştiau că bărbăţielul lor ţinea două neveste. Lumea a rîs mult de întâmplarea asta care nu e de toate zilele. Să înţelege că nici una dintre văduve n'a mai voit să ştie de înmormântarea celui mult iubit“.

POSTA ADMINISTRAŢIEI.

D-lui *N. Ivan*, Rosario de Sta-fé. Republica Argentinia. Sud-America. Teatru de Alexandri »Cinel-Cinel«, se poate comanda dela Librăria »Gazetei« şi costă numai 30 bani, porto recomandat încă 40 bani.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

De închiriat.

Casele Buntoiu din Str. Prundului Nr. 39, constătătoare din **4 odăi, bucătărie, spălătorie, magazin, şopuri** etc. sunt de închiriat **numai decât.**

A se adresa la

Eforia şcoalelor centrale gr. or. române din Braşov.

(3032,1—3.)

De arândat.

Un ferestreu

cu putere de apă şi un circular, în **Tohanul-vechiu**; pe timp **de 3 ani.**

Informaţii la ptoprietarul GEORGE MONEA. (3060 1—2.

Avis!

Se caută **o calfă şi un ucenic român** la un magazin de Coloniale şi delicatese în Braşov.

Informaţiuni la administraţiunea Gazetei Transilvaniei.

(3061,1—6.)

O moşie

comasată, situată în comitatul **Târnava-mare** în mărime de 154 jugăre, cu casă de locuit şi edificii economice **este de vânzare** sau **se dă în arândă.**

Tot acolo este de arândat **o livadie de 120 jugăre**, foarte potrivită de păşunat oile.

A se adresa la Administraţiunea „Gazetei". 3037,6—6.

Cântarea înalţă sufletul!

George Dima: **Cele mai frumoase compositiuni de caracter bisericesc şi lumesc pentru cântare şi pian, coruri mixte şi de bărbaţi** etc. ale acestui măestru al musicei au apărut la *H. ZEIDNER* în Braşov. Catalog gratuit!

În aceiaşi librărie este un sortiment bogat de ***cărţi literare româneşti,*** de utensilii pentru scris şi desemn, deposit de ***hârtie***, şi despre aceste se află catalog, care se trimite gratuit.

(2805,29—52.)

La prea înalta poruncă a Maiest. Sale Apost. c. şi reg.

A XXXVIII. LOTERIE de Stat c. şi r.

pentru scopuri de binefaceri civile.

Loteria acéstă unică în Austria concesionată conţine **18.389 câştigurĭ în banĭ gata** cu suma totală de **512.980 Cor.**

Câştigul principal **200.000 coróne bani gata.**

Tragerea urméză irevocabil la 19 Dec. 1907. **Un los costă 4 coróne.**

Losurĭ se capătă la secţiile loteriilor de stat în Viena III Vordere Zollamtsstrasse 7. Colectanţĭ de loterie, Traficĭ, la oficiile de dare, poste, telegraf şi căĭ ferate, zarafii etc. Planurĭ pentru cumpărătorĭ gratis.

Losurile se trimit franco.

Direcţia c. r. a loteriei.

Secţia loteriei de stat.

(2591,12—10).

Publicaţiune.

Se aduce la cunoscinţa publică, că după ce **Inaltul Minister reg. ung. de finanţe** prin organele sale de controlă a făcut revisia losurilor clasei I. a **loteriei (a douăḑecişiuna)** de clasă reg. ung. priv. s'au predat losurile colectorilor principalĭ spre vênḑare.

Planul loteriei aprobat de Inaltul Ministeriŭ reg. ung. de finanţe, se publică:

Planul loteriei a douăḑecişiuna de clasă reg. ung. priv. 125,000 Losurĭ, 62,500 câştigurĭ.

Clasa întâia
Depunere 12.— coróne.
Tragerea în 21 şi 23 Nov. 1907.

Câştigurĭ			Coróne.
1	à		60000
1	à		20000
1	à		15000
1	à		10000
1	à		5000
4	à	2000	8000
6	à	1000	6000
10	à	500	5000
35	à	300	10500
115	à	100	11500
3825	à	40	153000
4000	câşt.	Coróne	**304000**

Clasa a doua
Depunere 20.— coróne.
Tragerea: în 17. 18 şi 19 Dec. 1907.

Câştigurĭ:			Coróne
1	à		70000
1	à		25000
1	à		20000
1	à		15000
1	à		10000
4	à	3000	12000
6	à	2000	12000
10	à	1000	10000
20	à	500	10000
130	à	300	39000
4825	à	80	386000
5000	câşt.	Coróne	**609000**

Clasa a treia.
Depunere 32.— coróne.
Tragerea: în 14, 15 şi 16 Ian. 1908.

Câştigurĭ:			Coróne.
1	à		80000
1	à		30000
1	à		25000
1	à		20000
1	à		15000
4	à	10000	40000
6	à	3000	18000
10	à	2000	20000
15	à	1000	15000
135	à	500	67500
5325	à	130	692250
5500	câşt.	Coróne	**1022750**

Clasa a patra.
Depunere 40.— coróne.
Tragerea în 11, 12, şi 13 Februarie 1908.

Câştigurĭ;			Coróne.
1	à		90000
1	à		40000
1	à		25000
1	à		20000
1	à		15000
4	à	10000	40000
6	à	3000	18000
10	à	2000	20000
15	à	1000	15000
135	à	500	67500
5325	à	170	905250
5500	câştigurĭ	Coróne	**1.255,750**

Clasa a cincea.
Depunere 32.— coróne.
Tragerea în 3, 4 şi 5 Martie 1909.

Câştigurĭ:			Coróne.
1	à		100000
1	à		40000
1	à		25000
1	à		20000
1	à		15000
4	à	10000	40000
6	à	3000	18000
10	à	2000	20000
15	à	1000	15000
135	à	500	67500
4825	à	200	965000
5000	câştigurĭ	Coróne	**1.325,500**

Clasa a şésa.
Depunere 24. — coróne.
Tragerea: din 24 Martie până la 23 April 1908.

Cel mai mare câştig în cas favorabil

1.000,000

(UN MILION)

CORÓNE.

Câştigul care se va trage la urmă din aceste 550 capětă premiul.

1	prem.	600000	600000
1	câş. à	400000	400000
1	à	200000	200000
1	à	100000	100000
1	à	90000	90000
1	à	80000	80000
1	à	70000	70000
1	à	60000	60000
1	à	50000	50000
1	à	40000	40000
2	à	30000	60000
2	à	25000	50000
4	à	20000	80000
8	à	15000	12000
30	à	10000	300000
60	à	5000	300000
435	à	2000	870000
900	à	1000	900000
1200	à	500	600000
34850	à	200	6970000
37500	Câştig. şi prem. cor.		**11940000**

Tragerea câştigurilor clasei I., va avé loc **în 21 şi 23 Noemvrie** a. c. în presenţa **oficiului de control reg. ung.** şi a unui notar public reg. în Sala de tragere. Losurile se capětă la toţĭ colectorii loteriei de clasă reg. ung. priv.

Budapesta, 27 Octomvrie 1907.

DIRECŢIUNEA
Loteriei de clasă reg. ung. privilegiată.
LUKÁCS. HAZAY.

Coloseul Projectograf

TEATRU ELECTRIC
dinaintea Porţii Vămii.
Zilnic două Reprezentaţiuni
seara la 6 şi la 8 oare.

Deschidere de Restaurant nou!

Subscrisul am onoarea a aduce la cunoștința On. public, că în **Blumăna, Strada Fântânii** (lângă Casarma Honvezilor) în casa mea proprie de nou zidită deschid

un Restaurant nou

sub conducerea Doamnei **MIKLOS ROZA.**

Spre vânzare:

VINURI curate de Transilvania.
BERE proaspătă în fiecare zi.
BUCATARIE escelentă.

De o cercetare numărosă se roagă

Grigore Cristea,
antreprenor.

(3856,1—2.)

Institut indigen. Banca de asigurare

„TRANSILVANIA“

din Sibiiu

întemeiată la anul 1868

în Sibiiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagiose condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiuue, edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului în toate combinațiile, capitale pentru casul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de studii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **94,975.294 cor.** Capital asigurat asupra vieții: **9,239.195 coroane.**

Dela întemeiare institutul a solvit:

pentru despăg. de incendii **4,295,120·15 c.**, pt. capitale asig. pe vieață **3,760,810·21 c.**

Oferte și informațiuni se pot primi dela: **Directiunea în Sibiiu, strada Cisnădiei nr. 5 etagiul I., curtea I.,** și prin **agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj,** precum și dela subagenții din tóte comunele mai mari.

Cruce séu stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta. **Nu e mijloc secret.**

Vindecă și invioréză **pe lângă garanție.**

Deosebită atențiune e a se da împrejurării, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, impedecarea circulațiunei sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asmă, audul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, receală la mâni și la picióre, reumă, podagră, ischias, udul în pat, influența, insómnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bóle, carí la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate încurse din tóte părțile lumii, carí prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și orí-cine póte examina aceste atestate* Acel pacient. care în decurs de 45 dile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. Unde orí-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.

Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“, de óre-ce „Ciasul-Volta“* atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit*, fiind nefolositor, pe când **aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat.** Deja **ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă îndeosebí**

Prețul aparatului mare e 8 cor. folosibil la morburí, carí nu sunt mai vechí de 15 aní.

Pretul aparatului mic e 6 cor. folosibil la copii și femei de constituție fórte slabă.

Expediție din centru și locul de vêndare pentru țéră și streinătate etc.

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/28, Strada VADÁSZ 34, colțul strada Kálmán.**

„Gazeta Transilvaniei“ cu numěrul à **10 fil.** se vinde la zaraful **Dumitru Pop**, la tutungeria, de pe parcul Rudolf și la **Eremias Nepoții.**

Magazin de încălțăminte

ALFRED IPSEN

Brașov, Strada Vămei 36, vis-à-vis de Cafeneana Transilvania **(Halta Tramvaiului.)**

Mare asortiment și deposit bogat de **Ghete pentru stradă, Sport, de lucru** și de **lux**, potrivite după picior și cu prețuri foarte ieftine.

Specialitate: **Ghete fine** cu sic lucrate după măsura și metod ortopedic. — La comande de afară ajunge **trimiterea unei ghete vechi** ca măsură.

Reparaturi se fac prompt și ieftin.

(2817,30—4.)

TIPOGRAFIA

A. Mureșianu

Brașov, Têrgul Inului Nr. 30.

Acest stabiliment este provědut cu cele mai bune mijlóce tehnice și fiind bine asortat cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus în posițiune de a puté esecuta **ori-ce comande** cu promptitudine și acuratețǎ, precum:

IMPRIMATE ARTISTICE ÎN AUR, ARGINT ȘI COLORI.
CĂRȚI DE SCIINȚĂ, LITERATURĂ ȘI DIDACTICE
STATUTE.
FOI PERIODICE.
BILETE DE VISITĂ DIFERITE FORMATE.
PROGRAME ELEGANTE.
BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNTĂ DUPĂ DORINȚĂ ȘI ÎN COLORI.
ANUNȚURI.

REGISTRE și IMPRIMATE pentru tóte speciile de serviciurí.
BILANȚURĬ.
Compturi, Adrese, Circulare, Scrisorí.
Couverte, în lolă mărimea.
TARIFE COMERCIALE, *INDUSTRIALE, de HOTELURI și RESTAURANTE.*
PREȚURÍ-CURENTE ȘI DIVERSE
BILETE DE INMORMÊNTARI.

Comandele eventuale se primesc în **biuroul tipografiei, Brașov Têrgul Inului Nr. 30,** în etagiul, înděrěpt în curte. — **Prețurile moderate.** — Comandele din afară rugăm a le adresa la

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.